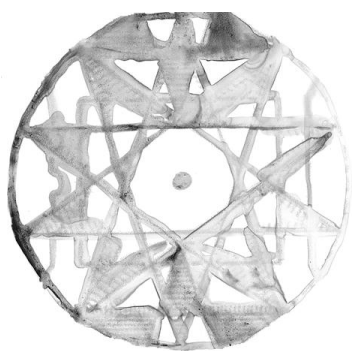

Studieplan for
Bachelorgrad i antroposofisk sosialpedagogikk

[Godkjent 2011]

Rudolf Steinerhøyskolen
Rudolf Steiner University College

INNHOLDSFORTEGNELSE

INTRODUKSJON TIL STUDIEPLAN.....	4
NAVN PÅ STUDIET	4
BEHOV OG RELEVANS.....	4
BAKGRUNN	4
BEHOV FOR SOSIALPEDAGOGISK KOMPETANSE I STEINERSKOLENE	4
LEDERE AV SKOLEFRITIDSORDNING	5
SOSIALPEDAGOGISK KOMPETANSE I SOSIALTERAPEUTISKE VIRKSOMHETER	5
OVERLAPPENDE BEHOV - TVERRFAGLIG SAMARBEID	5
SOSIALPEDAGOGIKK – DEFINISJON OG AVGRENSING.....	6
MÅL MED UTDANNINGEN	7
HVA KVALIFISERER UTDANNINGEN FOR?	7
VIDERE STUDIER	7
KOMPETANSEMÅL	7
KUNNSKAPER OG FORSTÅELSE – TEORETISK KOMPETANSE	8
FERDIGHETER OG METODEKOMPETANSE	8
OPPTAKSKRAV	10
FAGPROFIL OG ORGANISERING AV STUDIET	10
DELTIDSDANNING I SOSIALPEDAGOGIKK– OVERSIKT OG ORGANISERING	10
OVERSIKT OVER HOVEDEMNER OG MODULER	11
ORGANISERING AV MODULER.....	12
ET HELHETLIG INTEGRERT KUNNSKAPSSYN.....	13
IDE OG TEORIGRUNNLAG, FORSKNING	14
ERFARINGSKUNNSKAP OG TEORI I DIALOG MED PRAKSIS.....	14
KUNSTNERISKE OG PRAKTISKE FAG	15
PRAKSISKUNNSKAP	15
ERFARINGSLÆRING GJENNOM EGEN YRKESUTØVELSE	15
VEILEDET PRAKSIS	16
LÆRINGSMAPPE – DOKUMENTASJON.....	16
MENTORVIRKSOMHET OG VEILEDNING.....	17
PRAKSISVEILEDER	18
EVALUERINGSORDNING OG EVALUERINGSFORMER	18
GODKJENNING AV FREMMØTE I UNDERVISNING OG PRAKSIS	18
GODKJENNING AV FAGLIG PRØVE	18
GODKJENNING AV SKRIFTLIGE OPPGAVER.....	19
GODKJENNING AV ARBEIDSKRAV, MUNTLEGE OG KUNSTNERISKE FREMSTILLINGER	20
BESTÅTT BACHELOROPPGAVE.....	21
SKIKKETHETSVURDERING	21
FAGPLANER	22
HOVEDEMNE 1 IDÉGRUNNLAG OG METODE.....	22

Steinerhøyskolen – studieplan for bachelorgrad i sosialpedagogikk 2011

Modul 1A	22
Introduksjon til faget og studiet	22
Kunnskapssyn og vitenskapelig metode	22
Modul 1B	24
Antroposofisk menneskekunnskap	24
Modul 1C.....	26
Sansning og sanseerfaring.....	26
Fellesskap og individualitet i lys av kunst- og kulturhistorie.....	26
HOVEDEMNE 2 MILJØARBEID	29
Modul 2A	29
Handlinger og holdninger	29
Profesjonsetikk	29
Modul 2B	31
Miljøskapende arbeid	31
Bo- og levefellesskap som kulturarena	31
Modul 2C.....	34
Kommunikasjon og veiledning.....	34
Skrivekurs for bacheloroppgave	34
Modul 2D	37
Personlig kompetanse og forskning i eget arbeid.....	37
Modul 2E.....	39
Oppvekstbetingelser: familie og fritid	39
Miljøarbeid i skolefritidsordning.....	39
HOVEDEMNE 3 PSYKOLOGI OG PEDAGOGIKK	42
Modul 3A	42
Tradisjoner i utviklings- og læringsteori	42
Steinerpedagogiske perspektiver på utvikling og læring	42
Modul 3B	44
Steinerpedagogikk – idé og metode	44
Modul 3C.....	45
Utviklingsfaser i voksenlivet, roller og oppgaver.....	45
HOVEDEMNE 4 FUNKSJONSNEDESETTELSE I INDIVIDUELT OG SOSIALT PERSPEKTIV	48
Modul 4A	48
Utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse.....	48
Modul 4B	51
Sosiale og emosjonelle vansker, lærevansker.....	51
Modul 4C.....	53
Utviklingshemning – utfordringer og muligheter med vekt på ungdomstiden	53
HOVEDEMNE 5 SAMFUNNSKUNNSKAP, LOVVERK OG RETTIGHETER.....	56
HOVEDEMNE 6 SAMARBEID OG LEDELSE	59
PLAN FOR PRAKSISOPPLÆRING	62
GENERELLE MÅL FOR PRAKSIS.....	62
PRAKSISPERIODER – OVERSIKT.....	63
1. STUDIEÅR –	63
2. STUDIEÅR	64
3. STUDIEÅR	65
4. STUDIEÅR	65
EVALUERING AV PRAKSIS	66

Introduksjon til studieplan

Navn på studiet

Studiets navn er Bachelorgrad i antroposofisk sosialpedagogikk.

Behov og relevans

Bakgrunn

Studiet er opprettet for å dekke behovet for sosialfaglig og steinerpedagogisk kvalifiserte medarbeidere til antroposofiske og steinerpedagogiske institusjoner i Norge. Studiet er organisert som en deltidsutdanning over fire år.

I Norge finnes ti sosiale virksomheter som gir bo-, arbeids- og kulturtilbud til mennesker med spesielle behov, basert på Rudolf Steiners sosiale og pedagogiske ideer. Virksomhetene omtales gjerne som antroposofiske institusjoner, og den faglige retningen som sosialterapi. Tilsvarende spesialpedagogiske tilbud for barn basert på steinerpedagogikk er kjent under betegnelsen helsepedagogikk. Tre steinerskoler – helsepedagogiske skoler - er godkjent etter en egen paragraf i privatskoleloven som sikrer tilskudd til skoler for barn med funksjonsvansker på grunnskole- og videregående nivå. Utover dette gir de 32 steinerskolene i landet et omfattende tilbud til barn med ulike generelle og spesifikke lærevansker.

Behov for sosialpedagogisk kompetanse i steinerskolene

Integrering av barn og unge med særskilte behov har i løpet av de siste tiårene økt etterspørselen etter spesialpedagogisk og sosialfaglig kompetanse i skolen, ikke minst i steinerskolene, som gjennomgående har et høyt innslag av elever med særskilte behov, blant dem også mange med psykososiale vansker. De nye forskriftene til grunnskoleloven og privatskoleloven som ble gjort gjeldende ved inngangen til 2009 (Udir -2-2009: *Retten til nødvendig rådgivning*), har aktualisert behovet for sosialpedagogisk kompetanse i skolene.

Det er behov for sosialpedagoger i skolene til å lede og gjennomføre pedagogisk-sosiale tiltak for elever som trenger et tilbud ut over vanlig undervisning og spesialundervisning. Skolene melder dessuten at det ofte ikke er elever med definerte diagnoser og spesialpedagogiske ressurser som er deres største utfordring, men barn med uspesifiserte psykososiale vansker som legger beslag på mye oppmerksomhet. I denne forbindelse finner vi et økende behov for varierte og individuelt tilpassede læringsaktiviteter. Der man tidligere har benyttet assistenter, eller det er behov for et to-lærersystem, vil sosialpedagogen være en særlig verdifull, kompletterende og avlastende ressurs for læreren og klassen.

Ledere av skolefritidsordning

Sosialpedagogiske behov i skolen begrenser seg ikke til en særskilt gruppe barn med ulike problemer. Stadig flere oppgaver som før var familiens ansvar, hviler på samfunnet, som oftest representert ved skolen. De fleste elever på småskoletrinnet har plass i fritidshjem i skolens regi, og heldagsskolen ser ut til å komme. En oppgradering og sikring av det pedagogiske tilbudet i skolefritidsordningen blir en viktig oppgave i fremtiden.

Bachelorgraden i sosialpedagogikk er anbefalt av Steinerskoleforbundet som kvalifikasjon for fremtidige ledere av skolefritidsordningen ved skolene.

Sosialpedagogisk kompetanse i sosialterapeutiske virksomheter

I Norge har det vært gitt et offentlig godkjent utdanningstilbud for pedagoger til steinerskolene og steinerbarnehagene siden 1980-tallet. Rudolf Steinerhøyskolens 3-årige utdanninger for lærere og førskolelærere ble godkjent for bachelorgraden i 2002 og 2004. Det sosialterapeutiske fagmiljøet har samarbeidet om en intern fagopplæring tilsvarende lengde - det vil si tilbake til 1980-tallet, men denne har til nå ikke hatt formell godkjenning. En sentral intensjon med bachelorutdanningen i sosialpedagogikk, er å oppgradere og sikre kompetansen i det sosialterapeutiske fagmiljøet i Norge ved å utdanne antroposofisk og sosialfaglig kvalifiserte medarbeidere til disse virksomhetene, tilsvarende Steinerhøyskolens utdanninger for lærere og førskolelærere.

Overlappende behov - tverrfaglig samarbeid

Samarbeidet om den sosialpedagogiske utdanningen som kom i gang i 2007 mellom Rudolf Steinerhøyskolen og Norsk forbund for helsepedagogikk og sosialterapi, viste at steinerskolene og det sosialterapeutiske miljøet hadde overlappende behov og interesser. Det er langt på vei den samme grunnleggende kompetansen som etterspørres, både i de sosialterapeutiske virksomhetene og i skoler som stadig får utvidete oppgaver i retning av omsorg, oppdragelse og aktivisering. Erfaringene og ressursene i de to miljøene er likevel ikke identiske. I bachelorstudiet i antroposofisk sosialpedagogikk kan de ulike innfallsvinklene komplettere og utfordre hverandre på en fruktbar måte. Studieplanen er utarbeidet av Rudolf Steinerhøyskolen i samarbeid med steinerskolene og det sosialpedagogiske miljøet for på best måte å fange opp behov og fagintensjoner i de to miljøene. Erfaringer i form av velfungerende opplegg fra den tidligere interne opplæringen i sosialterapi er ført videre i den nye planen. Samarbeidet mellom høyskolen og praksismiljøene vil føres videre. Ambisjonen med studietilbudet går samtidig ut over det å skulle være en refleks av praksis. Ved å heve sosialterapien inn i en høyskolesammenheng med krav til akademisk kompetanse, forskning og internasjonalisering vil yrkesfeltet kunne tilføres ny kunnskap og nye perspektiver, som vil gi et utgangspunkt for egenrefleksjon, forbedring og videreutvikling av praksis.

Sosialpedagogikk – definisjon og avgrensing

Betegnelsen *sosialpedagogikk* som er satt på studiet fanger opp aspekter ved de to tradisjonene som forbindes i dette samarbeidet; den *sosialterapeutiske* tradisjonen og den *steinerpedagogiske* tradisjonen.

Sosialpedagogikk slik det blir praktisert i de antroposofiske virksomhetene er en tverrfaglig profesjonell aktivitet som integrerer elementer av miljøarbeid, opplæring, oppdragelse, omsorg og også terapeutisk-kunstneriske aktiviteter i arbeid med barn, unge og voksne med sammensatte behov. Kunnskap fra flere fagområder slik som psykologi, pedagogikk, sosiologi, filosofi, sosialt arbeid, medisin og kunst ligger til grunn for det sosialpedagogiske arbeidet som utøves i steinerskoler, fritidshjem og i de sosialterapeutiske virksomhetene

Sosialpedagogikk har i norsk sammenheng til nå ikke vært brukt som betegnelse på en særskilt yrkesutøvelse, men inngår som kunnskapsbase i ulike sosiale og pedagogiske utdanninger. På 1970-tallet ble det etablert et eget studium i sosialpedagogikk på Universitetet i Oslo, delvis i opposisjon til den pedagogiske psykologien som til da hadde preget faget. Da sosialpedagogikkstudiet ble slått sammen med pedagogikkstudiet rundt 1990, innebar dette en integrering av de sosialpedagogiske perspektivene i den akademiske pedagogikken.

Den utdanning i Norge der det i rammeplanen legges vekt på sosialpedagogisk arbeid, er utdanningen til barnevernspedagog, og i noe mindre omfang vernepleierutdanningen. Vernepleierutdanningen retter seg i det vesentlige mot arbeid med utviklingshemmede, mens utdanningen til barnevernspedagog gir kompetanse for arbeid med barn og unge med sosiale vanskeligheter, og omfatter også kunnskap om forebyggende barne- og ungdomsarbeid, eksempelvis arbeid i ungdomsklubber og fritidssentre.

Mens sosialpedagogikken ikke kan sies å ha hatt en selvstendig og definert posisjon i Norge, har den i Danmark representert en sterkere og mer eksplisitt tradisjon, med en egen utdanning i sosialpedagogikk fram til 1992. Sosialpedagogutdanningen ble da slått sammen med utdanningene til fritidspedagog og barnehagepedagog, slik at en skoloring til sosialpedagogisk arbeid i dag skjer innenfor rammene av en felles pedagogutdanning. Gjennom det danske pedagogstudiet skal studenten tilegne seg teoretiske og praktiske forutsetninger for arbeid med barn, unge og voksne, blant dem også barn, unge og voksne med sosiale vanskeligheter eller med fysiske eller psykiske handikapp.¹

¹Om sosialpedagogikk i Norge og Danmark, se: Bengt Madsen (2006): *Sosialpedagogikk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Sosialpedagogikken kan altså fungere som en kunnskapsbase innenfor andre fag (Norge), eller den kan være en fagbetegnelse som rommer et spekter av sosiale og pedagogiske oppgaver rettet mot ulike aldersgrupper (Danmark). Det antroposofiske fagmiljøet i Norge er ikke så stort, og det er derfor ikke aktuelt å etablere yrkesutdanninger med en spesialisert karakter, som vernepleie eller barnevern. Nettopp sosialpedagogikkens allmenne kvalitet, gjør den egnet som profil på denne antroposofiske utdanningen som skal dekke sosiale og pedagogiske kompetansebehov rettet mot ulike grupper på ulike arenaer.

Mål med utdanningen

Hva kvalifiserer utdanningen for?

Utdanningen vil føre fram til en bachelorgrad i sosialpedagogikk og gi kompetanse i sosialt arbeid basert på steinerpedagogiske ideer. Den vil kvalifisere for miljøfaglig arbeid i sosialterapeutiske virksomheter som gir tilbud til unge og voksne med behov for særskilt omsorg, opplæring og tilrettelegging. Innenfor slike institusjoner vil sosialpedagogen kunne ta på seg oppgaver som leder av bofellesskap, verksted eller kulturvirksomhet, og generelt utføre miljøfaglig arbeid.

Utdanningen vil også gi kompetanse for sosialpedagogisk arbeid i steinerskolene. Sosialpedagogen vil kunne lede og gjennomføre pedagogisk-sosiale tiltak for elever som trenger et tilbud ut over vanlig undervisning og spesialundervisning, og virke som rådgivere i henhold til privatskolelovens § 7-2. Sosialpedagogen vil også kunne ta på seg oppgave som leder av skolefritidsordning knyttet til steinerskole.

Videre studier

Studiet vil kvalifisere for opptak ved Rudolf Steinerhøyskolens 3-årige mastergradsprogram i pedagogisk praksisforskning, og for opptak på mastergradsprogrammet i ”Heilpädagogik und Sozialtherapie” ved Alanus Hochschule für Kunst und Gesellschaft, Alfter ved Bonn i Tyskland. Når det gjelder opptak til mastergradsstudier ved universitet og høyskoler i Norge, må dette avgjøres av den enkelte opptaksinstitusjon. I praksis har det vist seg at kandidater med BA i steinerpedagogikk, eller tilsvarende antroposofisk utdanning, har hatt gode muligheter til å bli tatt opp ved mastergradsstudier i pedagogikk og sosialpedagogikk.

Kompetansemål

Studenten skal etter endt studium ha kunnskaper, ferdigheter og holdninger som gir grunnlag for miljøfaglig arbeid med mennesker i ulike aldre og livssituasjoner. Utdanningen skal kvalifisere for arbeid med barn, unge og voksne som trenger ulike former for tilrettelegging, da særlig mennesker med funksjonsvansker i varierende grad. Sosialpedagogen skal kunne organisere, tilrettelegge, veilede og støtte den enkelte til å kunne bruke sine evner og finne sin plass i fellesskapet. I arbeid med mennesker med funksjonshemninger er målet for yrkesutøvelsen å støtte og ledsage den enkelte i sin utvikling og livsmestring - legemlig,

sjelelig og åndelig. Dette innebærer hjelp til å leve et liv i verdighet og selvbestemmelse, til å finne en plass i fellesskapet, og til å skape omgivelser som også kan synliggjøre funksjonshemmedes særegne bidrag til kultur og samfunn. Yrkesutøvelsen skal bygge på likeverd og respekt for enkeltmenneskets integritet og iboende verdighet (FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Artikkel 1).

Sosialpedagogen må kunne utføre handlinger begrunnet i forskjellige kunnskaps- og handlingsformer. I tillegg til å kunne planlegge og begrunne sine handlinger ut fra teoretisk og/eller erfaringsbasert kunnskap, må sosialpedagogen i mange situasjoner kunne la målet og hensikten med handlingen fremgå av det direkte menneskemøte, dvs. samhandle, eventuelt intervensjon intuitivt og situasjonsbestemt. I utdanningsforskning er dette blitt betegnet som ”den kunstneriske handlingsform”.

Yrkesoppgavene i helse- og sosialfaglig arbeid kan løses på forskjellige måter. De mål man setter seg for arbeidet og dermed også for utdanning vil være betinget av menneskesyn, forståelsen av samspillet menneske og omgivelser, problemfokus, faglige metoder og sosiale ideer. Målene som er formulert nedenfor gir en sammenfatning av den kompetansen som tilstrebes i vår utdanning.

Kunnskaper og forståelse – teoretisk kompetanse

Etter avsluttet utdanning skal studenten

- ha kunnskaper om ulike kunnskapssyn og vitenskapelige metoder
- ha kunnskap om det antroposofiske idégrunnlaget for studiet
- ha grunnleggende kunnskap om etikk og innsikt i etiske problemstillinger knyttet til sosialfaglig yrkesutøvelse
- ha kunnskap om utvikling, læring og sosialisering, samt ha spesifikk kunnskap om barn, unge og voksne med særskilte behov for opplæring og omsorg
- ha kunnskap om samfunnets funksjoner, rammebetingelser, rettigheter, lovverk og hjelpeapparat som er relevant for det sosialpedagogiske arbeidsfeltet
- ha grunnleggende kunnskaper om kommunikasjon og kjennskap til konfliktløsning

Ferdigheter og metodekompetanse

Studenten skal

- kunne innhente, vurdere og anvende faglig-teoretisk kunnskap for å planlegge og begrunne sosialpedagogiske handlinger og tiltak
- kunne identifisere og vurdere etiske dilemmaer i praktisk yrkesutøvelse for å kunne ivareta elevens og brukers behov og rettigheter
- kunne planlegge, lede og gjennomføre målrettet miljøfaglig arbeid for å bidra til utvikling, mestring og livskvalitet for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- kunne anvende et variert repertoar av steinerpedagogiske og sosialterapeutiske metoder av kunstnerisk, praktisk og sosial art
- kunne kommunisere og samhandle på en støttende og respektfull måte med elever, beboere, pårørende og kolleger
- kunne gjennomføre, lede og evaluere endrings- og utviklingsarbeid i sosialpedagogisk sammenheng

- kunne ivareta og administrere brukeres behov og rettigheter i forhold til lovverk og hjelpeapparat

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne møte brukere og elever med interesse, forståelse og respekt, ut fra idealet om likeverd, uavhengig av funksjonsnivå og sosial status
- verdsette individualitet og respektere ulikheter
- kunne arbeide profesjonelt med relasjoner, vurdere virkningen av egne handlinger og justere egen atferd
- vise ansvarlighet og en forpliktende holdning i forhold yrkesutøvelsen
- kunne takle interessekonflikter og krysspress
- kunne intervensjonere i, og håndtere uforutsette situasjoner der det er nødvendig å handle intuitivt og situasjonsbestemt

Opptakskrav

Opptakskravet til bachelorstudiet i antroposofisk sosialpedagogikk er generell studiekompetanse eller realkompetanse, samsvarende med de regler som gjelder for Rudolf Steinerhøyskolens øvrige studier på bachelornivå, fastlagt i høyskolens vedtekter. For studenter som ikke har norsk, svensk eller dansk som morsmål kreves bestått *Test i norsk – høyere nivå* ("Bergentesten").

Studenten må i tillegg ha ansettelse i relevant sosialfaglig eller pedagogisk stilling på godkjent praksissted. Som godkjente praksissteder regnes i første rekke sosialterapeutiske virksomheter organisert i Norsk forbund for helsepedagogikk og sosialterapi, alternativt steinerskole eller skolefritidsordning knyttet til steinerskole. Andre sosialfaglige eller pedagogiske arbeidssteder kan også godkjennes som praksisplass etter individuell vurdering av studentens samlede praksiserfaring. Stillingen skal i regelen ikke være mindre enn 40 % eller overskride 70 %.

For studenter som ønsker opptak til deler av studiet (hovedemner eller enkeltmoduler) gjelder de samme opptaksregler.

Det vil bli gjort opptak til nytt fireårig studium hvert annet år med beregnet oppstart høsten 2011. Om tilstrømming og behov vil vise seg større enn antatt, vil årlig opptak kunne komme i betraktning.

Fagprofil og organisering av studiet

Deltidsutdanning i sosialpedagogikk– oversikt og organisering

Bachelorgrad i antroposofisk sosialpedagogikk er organisert som en deltidsutdanning over 4 år. Det forutsettes at studenten har ansettelse i relevant sosialfaglig eller pedagogisk stilling på godkjent arbeids- og praksissted. Dette vil i første rekke være sosialterapeutiske virksomheter organisert i Norsk forbund for helsepedagogikk og sosialterapi, alternativt steinerskole eller skolefritidsordning knyttet til steinerskole. Andre sosialfaglige eller pedagogiske arbeidssteder kan også godkjennes som praksisplass etter individuell vurdering av studentens samlede praksiserfaring.

Studiet består av 6 hovedemner:

- Idégrunnlag og metode
- Miljøarbeid
- Psykologi og pedagogikk
- Funksjonshemming i individuelt og sosialt perspektiv
- Samfunnskunnskap, rettigheter og lovverk
- Samarbeid og ledelse

Oversikt over hovedemner og moduler

	Hovedemner og moduler	Studiepoeng
1	Idégrunnlag og metode	30
A	Introduksjon til faget og studiet Kunnskapssyn og vitenskapelig metode	10
B	Antroposofisk menneskekunnskap	10
C	Sansning og sanseerfaring Felleskap og individualitet i lys av kunst- og kulturhistorie	10
2	Miljøarbeid	65
A	Handlinger og holdninger Profesjonsetikk	10
B	Miljøskapende arbeid Bo- og levetilstand som kulturarena	10
C	Kommunikasjon og veiledning Skrivekurs	10
D	Personlig kompetanse og forskning i eget arbeid	10
E	Oppvekstbetingelser: familie og fritid Miljøarbeid i skolefritidsordning	10
	Bacheloroppgave	15
3	Pedagogikk og psykologi	30
A	Tradisjoner i utviklings- og læringsteori Steinerpedagogiske perspektiver på utvikling og læring	10
B	Steinerpedagogikk – idé og metode	10
C	Utviklingsfaser i voksenlivet, roller og oppgaver	10
4	Funksjonsnedsettelse i individuelt og sosialt perspektiv	30
A	Utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse	10
B	Sosiale og emosjonelle vansker, lærevansker	10
C	Utviklingshemning - utfordringer og muligheter med vekt på ungdomstiden	10
5	Samfunnskunnskap, lovverk og rettigheter	15
6	Samarbeid og ledelse	10
Sum		180

De seks hovedemnene er organisert i 16 moduler eller samlinger á to uker, to samlinger per semester. 13 av samlingene vil foregå i Rudolf Steinerhøyskolens lokaler på Briskeby i Oslo. Tre av samlingene planlegges i tilknytning til sosialterapeutiske virksomheter: Vidaråsen i Vestfold, På Jøssåsen i Trøndelag eller i Bergen. Ved å legge en samling i året i tilknytning til sosialterapeutiske virksomheter, vil studentene få anledning til å møte flere ulike eksempler på praktisk miljøarbeid. I området rundt Trondheim finnes eksempelvis tre virksomheter tilknyttet Landsbystiftelsen (Camphill) med bo- og arbeidstilbud, samt to steinerskoler, den ene med en egen avdeling for barn med psykososiale vansker. I Bergensområdet finnes tilsvarende tilbud.

Modulene er flettet sammen i studieløpet på en slik måte at teoretiske oversiktsemner veksler med fagspesifikke, praksisnære emner. Utdanningens første samling: Modul 1A *Idégrunnlag og metode* og gir eksempelvis en introduksjon til vitenskapsteoretiske og faglige problemstillinger gjennom en historisk-kontekstuell tilnærming. I andre samling: modul 2A *Miljøarbeid*, knyttes deretter direkte an til studentens egen praksishverdag. Det globale og teoretiske veksler altså med det lokale og praktiske.

Organisering av moduler

1. år - Høst	2. år - Høst	3. år - Høst	4. år - Høst
<i>Modul 1A</i> 10/30 Idégrunnlag og metode	<i>Modul 4A</i> 10/30 Funksjonsnedsettelse i individuelt og sosialt perspektiv	<i>Modul 3C</i> 10/30 Pedagogikk og psykologi	<i>Modul 5</i> 15/15 Samfunnskunnskap, lovverk, rettigheter
<i>Modul 2A</i> 10/65 Miljøarbeid	<i>Modul 3B</i> 10/30 Pedagogikk og psykologi	<i>Modul 4B</i> 10/30 Funksjonsnedsettelse i individuelt og sosialt perspektiv	<i>Modul 2D</i> 10/65 Miljøarbeid
1 år - Vår	2. år - Vår	3. år - Vår	4. år – Vår
<i>Modul 1B</i> 10/30 Idégrunnlag og metode	<i>Modul 1C</i> 10/30 Idégrunnlag og metode	<i>Modul 2C</i> 10/65 Miljøarbeid	<i>Modul 2E</i> 10/65 Miljøarbeid
<i>Modul 3A</i> 10/30 Pedagogikk og psykologi	<i>Modul 2B</i> 10/65 Miljøarbeid	<i>Modul 4C</i> 10/30 Funksjonsnedsettelse i individuelt og sosialt perspektiv	<i>Modul 6</i> 10/10 Samarbeid og ledelse
			Uke 23 - Avslutningsuke <i>Bacheloroppgave</i> – oppgavefremleggelse 15/65

Som formidler mellom det teoretiske oversiktsbildet og de daglige handlinger i praksis finner vi de kunstneriske øvelsene og de praktiske oppgavene, slik de er satt inn i planen for hver enkelt modul. Sosialpedagogikk i praksis, i vår plan betegnet som miljøarbeid, kan sies å være utdanningens kjernefag, og har fått en sentral plass i studieplanen. Hovedemnet miljøarbeid består av 5 moduler, og den avsluttende bacheloroppgaven er også knyttet til dette hovedemnet. Hver modul inneholder teoretisk undervisning og kunstnerisk-praktiske eller sosiale øvelser. I tillegg kommer forberedelse og etterarbeiding av skriftlige, teoretiske oppgaver og dokumenterte praksisoppgaver.

I systematisk varierende skriftlige og praktiske oppgaver gjennom studieløpet knyttes teori og metodekunnskap til studentenes løpende yrkeserfaringer og praksiserfaringer. Teori og modeller anvendes for å belyse og analysere praksis, og praksiserfaring bevisstgjøres og konseptualiseres og kan gjennom dette bli til personlig kunnskap og ferdigheter. De teoretisk-praktiske oppgavene er også et sentralt redskap for tilbakemelding og evaluering av studentene. Kunstneriske arbeidsmåter og etisk-sosial refleksjon virker holdningsskapende og stimulerer den enkeltes personlige profesjonsutvikling. Praksisoppgavene er tematisk knyttet til den enkelte modul, samtidig som de følger en progresjon gjennom studieløpet med hensyn til vanskelighetsgrad og omfang.

Det legges opp til et gjennomtenkt og forpliktende samarbeid mellom høyskolen og praksisstedene rundt den enkelte student. En mentor ved høyskolen følger studentens utvikling i utdanningen. I det daglige arbeidet følges studenten opp av en lokal praksisveileder som gir råd, støtte og korrektur.

Et helhetlig integrert kunnskapssyn

Et helhetlig og variert kunnskapssyn og en tverrfaglig profil skal ligge grunn for utdanningen.

Undervisningen skal bygge på:

En tredelt modell: En undervisningsplan der de tre områdene begrepsdannelse/teori, kunstneriske fag og praksis betraktes som likeverdige kunnskapskilder.

Et antroposofisk idégrunnlag: Antroposofisk menneskekunnskap som basis for steinerpedagogisk og sosialterapeutisk virksomhet.

Forskningsbasert kunnskap: Empirisk og teoretisk kunnskap som er utviklet innenfor fagområder som er relevante for sosialpedagogisk arbeid.

Erfaringsbasert kunnskap: Praksiserfaring og kunnskaper som er utviklet i det sosialterapeutiske arbeidsfeltet.

En individuell yrkesbiografi/lærevei: Bygge på og ivareta de ressursene som den enkelte studerende bringer med seg i form av formelle kunnskaper, arbeidserfaringer (ikke-formelle kunnskaper) og livserfaringer (uformelle kunnskaper),

Arbeidsstedet som arena for personlig utvikling og sosial fornyelse: Knytte problemstillinger og handlingsmotiveer på arbeidsstedet sammen med den enkeltes personlige utvikling og de felles samfunnsoppgaver og globale utfordringer som menneskeheten står overfor.

Ide og teorigrunnlag, forskning

Studieplanen gjenspeiler utdanningens mål om å utdanne fagmedarbeidere til virksomheter som har godkjenning for å drive etter steinerpedagogisk metoder. Det antroposofiske idégrunnlaget vil bli behandlet med en kontekstuell og dialogisk tilnærming, der allmenne filosofiske spørsmål knyttet til kunnskapssyn og kunnskapsutvikling danner en ramme for fremstillingen. En slik dialogisk, kontekstuell arbeidsmåte skal prege den metodiske tilnærmingen i alle teorifag, der det steinerpedagogiske perspektivet vil knyttes til forskningsbasert kunnskap der andre fagteorier og metoder også vil bli trukket inn. En vitenskapelig underbygging av faget skal ivaretas gjennom faglitteraturen som er knyttet til de ulike delemnene, så vel som i kunnskapsgrunnlaget for forelesningene. Med vitenskapelig underbygging siktes her til forskningsbasert kunnskap fra ulike fagmiljøer, herunder forskning på antroposofiske og steinerpedagogiske ideer og praksis, som er gjennomført av medarbeidere ved Steinerhøyskolen de senere år. Dette er medarbeidere som vil stå sentralt i studiet.

To forhold preger studieplanens sammensetning og oppbygning: Utdanningen retter seg mot et forholdsvis lite miljø med felles grunnleggende ideer og kunnskapssyn og også langt på vei felles miljøfaglige strategier. Samtidig skal utdanningen kvalifisere for arbeid med ulike brukergrupper med ulike behov: voksne og også aldrende mennesker med utviklingshemning innenfor et helhetlig tilrettelagt miljø på den ene side, og barn og unge som møter ulike utfordringer innenfor normalspekteret i en skole- eller skolefritidsordning på den andre. Vektingen mellom de grunnleggende felles sosialpedagogisk relevante emnene på den ene side og det fagspesifikke i forhold til brukergruppene på den andre er gjort på en så god måte som mulig. Undervisningen i modulene vil være felles, men studentenes tilknytning til ulike arbeidssteder og målgrupper vil være forskjellig og gi anledning til spesialisering og fordypning. Viktig og reell fordypning og spesialisering skjer gjennom praksis og oppgaver knyttet til praksis; eksempelvis skolefritidsordning eller sosialpedagogisk arbeid i skolen, arbeid med voksne i bolig, verksted eller kulturaktiviteter.

Erfaringskunnskap og teori i dialog med praksis

Erfaringskunnskap vil stå sentralt i studiet, i det undervisningen i sentrale emner som miljøarbeid og funksjonsvansker vil bli gitt av forelesere med lang erfaring fra arbeid med mennesker med spesielle behov. Det teoretiske stoffet utvikles i dialog og samspill med praksiserfaringer. Utdanningens program skal likevel ikke være en refleks av praksis. Idet kunnskap og perspektiver fra forskning og teori fra andre fagmiljøer hentes inn, vil utdanningen også kunne bidra til en fornying og videreutvikling av en etablert praksis. Teoriundervisningen skal bidra til å øke studentenes og, på sikt, fagmiljøets kunnskapsbase og forståelse, og ikke minst evnen til en kritisk og konstruktiv vurdering og videreutvikling av egen praksis.

Kunstneriske og praktiske fag

Steinerskolene er kjent for å vektlegge samspeillet mellom praktiske, kunstneriske og teoretiske arbeidsmåter. Et grunnsyn er at så vel pedagogisk som sosialt arbeid må være skapende og ha kunstneriske kvaliteter. Også i de sosialterapeutiske virksomhetene har kunstneriske og kulturelle aktiviteter viktige miljøskapende, individuelle og identitetsskapende funksjoner.

Det sosialpedagogiske studiet vil bygge på en modell for yrkes- og profesjonsutdanning som forbinder teori og praksis med kunstneriske fag og øvelser, slik det er utviklet blant annet gjennom Leonardoprojektet CESTE - Net 2005 – 2007. Prosjektet ble gjennomført som et samarbeid mellom europeiske antroposofiske utdanningsinstitusjoner på det sosialfaglige feltet, og det norske miljøet var aktivt bærende. De kunstneriske fagene har sin plass i utdanningen ut fra forskjellige målsetninger: som støtte for personlig utvikling og kreativitet i arbeidet, som fordypning av teoretisk lærestoff i et annet medium, for å gi forståelse for de kunstneriske terapiformene, og til bruk som (sosial) pedagogiske virkemidler og teknikker (skuespill, kor m.m.).

De kunstneriske øvelsene kan fungere som et grep for å formidle mellom teori og praksis utvikling av observasjonsevne, personlig og sosial kompetanse og miljøskapende ferdigheter.

Praksiskunnskap

Erfaringslæring gjennom egen yrkesutøvelse

I en virksom sosialpedagogisk utdanning forutsettes det at teori og praksis utgjør et integrert hele. I den yrkesbaserte utdanningen i antroposofisk sosialpedagogikk er egen arbeidsplass en viktig erfarings- og læringsarena. I regelen vil dette være såkalte sosialterapeutiske virksomheter eller steinerskole/skolefritidsordning. En fast arbeidstilknytning gir en erfaring som kompletterer den mer analytiske og styrte praksislæringen som skjer i de veiledete praksisperiodene av kortere varighet. I det daglige arbeidet får studentene møte erfarne yrkesutøvere og kolleger i samarbeid over lang tid og motta viktig personlig tilegnet kunnskap. Gjennom den direkte kontakten med elever/beboere vil de opparbeide erfaringer som kan befrukte det teoretiske lærestoffet, og møte situasjoner som utfordrer til personlig vekst og utvikling. Det forventes at studentene er aktive bidragsytere i arbeidsfellesskapet og at de får mulighet til å ta på seg varierte oppgaver som samtidig innebærer en progresjon i faglig utfordring og ansvar gjennom de fire årene.

Av vesentlig betydning for studiet er at arbeidsstedene kan tilby opplæring i det varierte repertoaret av miljøfaglige metoder som er utviklet i den sosialterapeutiske og steinerpedagogiske praksis gjennom årtier – av sosial, pedagogisk og kulturell art. Dette er en erfaringskunnskap som i liten grad er skrevet ned, og som det er vanskelig å forelese i på en uttømmende måte. Tilegnelse av denne typen kompetanse utgjør en vesentlig del av studiets profil. For hvert år skal det lages en kontrakt med arbeidsstedet som vil inngå i studentens læringsmappe der stillingsomfang, avdeling, oppgaver og betingelser blir oppgitt, samt avtaler om veiledning. I mappen dokumenterer studentene kultur- og fritidsaktiviteter og andre oppgaver som de har hatt særlig ansvar for på arbeidsstedet.

Veiledet praksis

I løpet av studiet er det satt av 20 uker til veilede praksisperioder knyttet til oppgaver gitt av Steinerhøyskolen. 8 av disse ukene kan være på eget arbeidssted og studentene skal ikke være en del av (gruppe)bemanningen i disse periodene. De resterende 12 ukene skal være ekstern praksis på minimum to andre arbeidssteder, slik at studenten får erfaring med flere målgrupper og kan få anledning til mer distansert observasjon og kritisk refleksjon. Det er et krav at de som arbeider med voksne i de sosialterapeutiske virksomhetene legger en ekstern praksisperiode til arbeid med barn og omvendt. Disse praksisperiodene kan også legges til utlandet, til godkjente virksomheter innenfor det antroposofiske helsepedagogiske og sosialterapeutiske nettverket.

I praksisperiodene får studentene oppgaver der de øver observasjon, planlegging, gjennomføring, rapportering og evaluering av aktiviteter og tiltak. Studenten øves i å anvende teori for å bedre og utvikle praksis, samtidig som kunnskapsfeltet utvides og fordypes når praksiserfaringer bevisstgjøres og blir gjenstand for refleksjon og drøfting. Opplevelser og problemstillinger som studenten møter i praksis vil være utgangspunkt for refleksjon og fordypning i undervisning, samtaler og oppgaver. Dette gjelder ikke minst en rekke etiske problemstillinger som man møter i det daglige sosialpedagogiske arbeidet. Det er utarbeidet en egen praksisplan med generelle mål for praksis gjennom de fire studieårene med et overordnet mål for praksis for hvert av studieårene, samt spesifikke oppgaver i hver praksisperiode. Den enkelte praksisperiode og praksisoppgave er tematiske knyttet til en spesifikk modul som gjennomgående ligger i forkant av praksisperioden, og her gis en introduksjon av oppgavens tematiske, metodiske og formelle aspekter.

Læringsmappe – dokumentasjon

Hensikten med mappeordningen er at studenten skal få anledning til å gi en bredere dokumentasjon av kunnskaper og ferdigheter underveis i studiet, i tillegg til å få dokumentert initiativer og ansvarsoppgaver på arbeidsstedet. Læringsmappen skal tjene som et redskap for synliggjøring og kommunikasjon av studentens erfaring og læring i de ulike settingene; arbeidsplass, praksisplass og samlingene i modulene. Mappen bringes med til møter med mentor på høyskolen, og danner utgangspunkt for samtale og vurdering av studentens progresjon i studiet. I møte med praksisveileder på arbeidsstedet kan læringsmappen danne et utgangspunkt for planlegging av neste års oppgaver på arbeidsstedet.

I mappene kan inngå:

- Arbeidskontrakt og arbeidsbeskrivelse
- Dokumentert og kommentert arbeid med faglitteratur ("leselogg")
- Referater fra veiledningssamtaler
- Dokumentasjon av prosjekter og oppgaver som studenten har hatt særlig ansvar for på arbeidsplassen (Kultur- og fritidsaktiviteter med beboere/elever, planer, informasjon, plakater, fotografier osv)
- Dokumentasjon av praksisprosjekter
- Bearbejdede forelesningsreferater
- Skriftlige oppgaver
- Manuskripter til muntlige fremleggelser
- Kunstneriske arbeider i original eller fotografi
- Refleksjonsnotater over egen personlig og faglig utvikling

Mappen skal leveres inn etter avsluttet studieår, alternativt etter avsluttet hovedemne, for rådgivende samtale og vurdering og godkjenning. Ordningen betraktes som en del av en formativ prosess, og i vurderingen vil det i hovedsak legges vekt på at mappen er variert og komplett, samt oversiktlig og strukturert på en god måte.

Mentorvirksomhet og veiledning

Individuell veiledning og faglig oppfølging vil være en viktig del av tilbudet i utdanningen i sosialpedagogikk. Studenten vil få oppnevnt sin egen mentor ved høyskolen, som skal følge studenten gjennom de fire studieårene. Regelmessige mentorsamtaler, i regelen 2 per studieår, hører med til den obligatoriske opplæringen. En læringsmappe med variert dokumentasjon tjener som et redskap for samtale og uformell vurdering av studentens progresjon på de ulike læringsarenaene i studiet. Mentors primære oppgave er å ivareta kontakten med den enkelte student og gi støtte på veien mot å bli en god sosialpedagog. Mentor ledsager studentens profesjonsutvikling, og både faglige og personlige aspekter ved sosialpedagog-rollen inngår i veiledningen. Som veileder skal mentor stille kvalifiserte spørsmål, lytte og respondere. Evnen til egenrefleksjon og til å ta i mot korrektur er viktig for kunne bli en god sosialpedagog. Også praksisbesøk og vurdering av praksisrapporter hører med til mentors oppgaver. Mentor besøker studenten i praksis to ganger i løpet av studietiden, fortrinnsvis i forbindelse med et praksisprosjekt.

Sentralt i det fjerde studieåret står studentens arbeid med bacheloroppgaven som skal leveres på våren. Mentor, eller en annen som høyskolen oppnevner, har som oppgave å gi veiledning og følge opp studenten under denne prosessen.

Mentor representerer høyskolen og skal formidle de forventninger og krav til studenten som hører med til en profesjonsutdanning. Her inngår også ulike aspekter ved student- og pedagogrollen som kan knyttes til spørsmål om skikkethet.

Sammen med praksisveileders vurdering av studentens innsats, samt studentens øvrige innlevering fra praksisfeltet, bedømmer mentor praksis til bestått/ikke bestått.

Praksisveileder

I tillegg til mentor på høyskolen, vil studentene få en praksisveileder på arbeidssted og eksternt praksissted. Praksisveileder gir råd, støtte og tilbakemeldinger knyttet til daglig yrkesutøvelse, og skal veilede i planlegging og gjennomføring av oppgavene som blir gitt i praksisperiodene. Veiledning kan foregå både uformelt og formelt. Forhåndsavtalte formaliserte møter mellom praksisveileder på arbeidssted og student skal finne sted minimum to ganger per halvår. Ved veilede oppgaver, både på egen arbeidsplass og eksternt praksis skal studenten ha veiledning minst en gang per uke.

Studentens skriftlige referater fra de avtalte møtene inngår i studentens læringsmappe.

Veileder gir tilbakemelding, rapporterer og vurderer studentens utvikling i praksis og gjennomføringen av praksisoppgaver etter retningslinjer utviklet av høyskolen. Veileders vurdering inngår i mentors bedømmelse av praksis som bestått/ikke bestått. Praksisveiledere skal følge høyskolens veilederkurs før oppstart av utdanningen og deltar senere i høyskolens veilederkurs innenfor bachelorprogrammene.

Evalueringsordning og evalueringsformer

Godkjenning av fremmøte i undervisning og praksis

Studiet i sosialpedagogikk vil så langt det er hensiktsmessig, benytte evalueringsordninger som praktiseres ved Rudolf Steinerhøyskolens eksisterende bachelorutdanninger. Det vil være obligatorisk fremmøte ved all undervisning. For å bestå en modul må fravær innenfor modulen ikke overskride 18 %. Studenten må bestå 16 moduler fordelt på 6 hovedemner, til sammen 180 studiepoeng, for å få godkjent profesjonsutdanningen og bli tildelt bachelorgrad. Det presiseres at 18 % fravær skal romme alle typer fravær, også sykdom med sykemelding, omsorg for syke barn og annet legitimt fravær. Ved lengre sykemelding eller permisjon (mer enn 3 mnd) fra arbeidsforholdet som forutsettes i studiet, må studentens aktive arbeidsdeltakelse likevel utgjøre et gjennomsnitt på minst 40 % stilling per år, for å bestå studiet. I praksisperiodene kreves virksomhet tilsvarende full stilling, og fraværet må ikke overskride 18 % for at praksis skal være bestått.

Godkjenning av faglig prøve

Dersom det oppstår tvil om studentens faglige kvalifikasjoner, eller studenten på grunn av fravær har gått glipp av vesentlige komponenter innen teoretiske eller praktisk-kunstneriske fag, kan høyskolen innkalle studenten til en faglig prøve der vedkommende får anledning til å vise sine kunnskaper og ferdigheter innenfor de gjeldende fagområdene. Dersom prøven ikke viser tilfredsstillende kunnskaper eller ferdigheter, gis studenten anledning til en fornyet prøve. En ny sensor tas med i avgjørelsen før høyskolen bedømmer den fornyede faglige

prøve som ikke bestått. Dersom prøven ikke blir bestått, trekkes studenten i studiepoeng. Modulen er bestått når studenten har blitt tildelt fullt antall studiepoeng.

Godkjenning av skriftlige oppgaver

Gjennom studiet gis studentene løpende skriftlige oppgaver relatert til teoretisk undervisning og praksis. For at studiet skal vurderes som bestått, må alle skriftlige oppgaver være levert, tekstene skal være gjennomarbeidet og av god kvalitet både når det gjelder innhold og form. Studenten tilbys veiledning, og oppgavene vurderes av fagansvarlig lærer som også gir studenten en tilbakemelding på besvarelsen. Dersom en skriftlig oppgave ikke har en tilfredsstillende innholdsmessig eller formmessig kvalitet i forhold til de angitte målene, gis studenten anledning til å levere en forbedret tekst. Dersom høyskolen bedømmer en oppgave som ikke godkjent etter ny innlevering, skal ny sensor tas med i avgjørelsen.

Gjennom de skriftlige oppgavene i studiet skal studenten lære fagskriving på grunnleggende nivå og forberede seg til bacheloroppgaven som er en avsluttende eksamen. Teoretiske, skriftlige oppgaver gis i regelen med et definert tema eller problemstilling. Besvarelsen baseres på pensumlitteratur og skal følge oppgitte formelle rammer. I forbindelse med praksis gis skriftlige oppgaver der studenten beskriver sine observasjoner, samtaler og erfaringer fra egne praksisprosjekter og forholder seg bevisst reflekterende til disse på ulike måter. Oppgaveskriving knyttet til teori og litteratur så vel som praksiserfaring tjener en viktig funksjon for å øve selvstendig refleksjon, evne til kritisk vurdering og diskusjon av ulike faglige problemstillinger og dilemmaer. Gjennom de skriftlige oppgavene opparbeider studentene ferdigheter som de trenger i sin fremtidige yrkesutøvelse: kunne utarbeide skriftlige planer og rapportere, begrunne og evaluere tiltak i praksis.

Kriterier for bedømming av skriftlige oppgaver

- Besvarelsen skal vise at studenten har dannet seg en oversikt over og forståelse for emnet som behandles, inkludert de dilemmaer og diskusjoner som knytter seg til problemstillingen.
- Oppgaveformuleringen med overordnede og underordede spørsmål må besvares utfyllende innenfor oppgavens rammer. Teksten skal gi en helhetlig og sammenhengende redegjørelse for det valgte emnet.
- Studenten skal kunne anvende relevant teori på faglige problemstillinger
- Studenten skal vise evne selvstendig refleksjon og kritisk vurdering
- Besvarelsen skal følge regler for kildebruk og andre formelle spesifikasjoner som er oppgitt av Steinerhøyskolen.

Oppgaven vurderes til bestått/ikke bestått ut fra en helhetlig vurdering av alle de fem formulerte områdene. For at oppgaven skal kunne vurderes som bestått må studenten vise tilfredsstillende ferdigheter på hver av de fem områdene.

Godkjenning av arbeidskrav, muntlige og kunstneriske fremstillinger

Studentene gis ulike oppgaver der evnen til muntlig og kunstnerisk fremstilling blir øvet. Disse oppgavene kan være av pedagogisk, faglig eller kunstnerisk art. Oppgavene blir gitt individuelt og i gruppe. Det forutsettes at studentene forbereder seg grundig og at oppgavene blir utført tilfredsstillende i forhold til de angitte målene. Det forutsettes at alle muntlige og kunstneriske oppgaver blir gjennomført og/eller levert, samt at oppgavene skal være gjennomarbeidet og av god kvalitet.. Dersom en oppgave ikke har en tilfredsstillende innholdsmessig eller formmessig kvalitet i forhold til de angitte målene, gis studenten anledning til å levere en forbedret oppgave. Studenten tilbys veiledning. Dersom høyskolen bedømmer en muntlig eller kunstnerisk oppgave som ikke bestått eller godkjent, etter ny gjennomføring, skal ny sensor tas med i avgjørelsen.

Dokumentasjon av gjennomførte arbeidskrav skal samles i studentens læringsmappe som leveres inn ved avslutning av hvert studieår. I vurderingen vil det i hovedsak legges vekt på at mappen er variert og komplett, samt oversiktlig og strukturert på en god måte

Evaluering og godkjenning av praksis og praksisoppgaver

Praksisoppgaver der studentene øver observasjon, planlegging, gjennomføring, rapportering og evaluering av aktiviteter og tiltak, følger studenten gjennom utdanningen. Oppgavene dokumenteres skriftlig, og presenteres eventuelt også muntlig. Studentens mentor eller annen fagansvarlig ved høyskolen vurderer studentenes skriftlige planer og rapporter. Etter hver praksisperiode foretar praksisveileder en vurdering av studentens innsats. Denne gis i en samtale med studenten og nedfelles på et eget skjema utarbeidet av høyskolen. Skjema undertegnes av praksisveileder og studenten sørger for at det blir oversendt til mentor på høyskolen som på grunnlag av praksisveileders vurdering og studentens skriftlige praksisarbeid vurderer praksis som bestått/ikke bestått. Utdanningen er ikke bestått dersom deler av praksis ikke er godkjent.

I vurderingsskjemaet bes praksisveileder gis en vurdering av studenten med henblikk på de overordnede målene for studiet:

Vurderingsområder

Praksisveileder skal i sin rapport vurdere studenten ut fra følgende momenter som er basert på de overordnede målene for praksis:

- Planlegging og gjennomføring av miljøfaglige handlinger og tiltak i lys av generelle mål for praksis og mål for den aktuelle praksisperiode
- Evne til kommunikasjon og samhandling med elever/beboere og kolleger
- Etisk holdning og dømmekraft
- Initiativ og ansvarlighet i arbeidet og gjennomføring av oppgaver
- Evne til å ta imot veiledning og endre egen atferd

Vurderes av mentor:

- Studentens evne til å dokumentere, reflektere og vurdere praksis i lys av teori

På bakgrunn av praksisveileders tilbakemelding, samt studentens praksisrapport/oppgavebesvarelse vurderer mentor praksis til bestått/ ikke bestått.

For at praksisperioden skal kunne vurderes som bestått må studenten dokumentere gode evner og god innsikt innenfor hver av de seks vurderingsområdene.

Bestått bacheloroppgave

I 4. studieår skal studenten levere en bacheloroppgave med et selvvalgt emne knyttet til sosialpedagogikk. Oppgaven utgjør 15 studiepoeng og skal ha et omfang på mellom 20 til 30 sider. Krav, prosedyrer og retningslinjer for bacheloroppgaven i sosialpedagogikk skal følge de regler som gjelder for Steinerhøyskolens lærer- og førskolelærerutdanning med bachelorgrad. Oppgavearbeidet introduseres våren i 3. eller høsten i 4. studieår, og leveres til fastsatt tid på våren i 4. studieår. Under avslutningsuken i mai/juni skal oppgaven legges frem ved en muntlig presentasjon for medstudenter, representanter for lærerkollegiet og sensorer. Oppgaven vurderes av én intern og én ekstern sensor etter gjeldende standarder/kriterier. Evalueringen gjøres i form av bokstavkarakterer. Hvis oppgaven ikke er bestått, kan studenten levere ny oppgave til angitte frister. Hvis ikke studenten leverer oppgaven til fastlagt tid, eller ved ikke bestått oppgave, gjelder reglene som er gjengitt i Rudolf Steinerhøyskolens forskrifter.

Skikkethetsvurdering

Skikkethetsvurderingen skjer i henhold til Steinerhøyskolens forskrifter, og skal være en helhetsvurdering av studentens faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som sosialpedagog. Mentor er ansvarlig for skikkethetsvurderingen av den enkelte student underveis i studiet. Hvis det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering. Skikkethetsnemnda vil vurdere studentenes skikkethet for en fremtidig yrkesaktivitet som sosialpedagog på bakgrunn av faglige, sosiale, motivasjonsmessige og etiske kriterier.

Fagplaner

Hovedemne 1 Idégrunnlag og metode

Innledning til hovedemne 1

I dette hovedemnet får studentene en introduksjon til studiet og det sosialpedagogiske arbeidsfeltet. Det blir gitt en grunnleggende innføring i ulike kunnskapssyn og vitenskapelige metoder, samt en innføring i det antroposofiske idégrunnlaget for studiet. Mennesket blir betraktet ut fra et holistisk perspektiv, der legemlige, sjelelige og åndelige aspekter inngår. Spørsmål knyttet til utvikling, så vel individuelt som historisk-kulturelt belyses. Kunstneriske øvelser skal bidra til å utvikle ferdigheter til bruk i miljøarbeidet, og gi rikere opplevelse og utvidelse av perspektivet på temaene.

Modul 1A

Introduksjon til faget og studiet

Kunnskapssyn og vitenskapelig metode

Innledning

I den første modulen får studentene en introduksjon til faget og studiet, med vekt på arbeidsmåter. Det blir gitt en innføring i ulike kunnskapssyn og vitenskapelige metoder, samt det omsorgshistoriske, vitenskapelige og faglige grunnlaget for det sosialpedagogiske arbeidsfeltet. I tråd med utdanningens profil vil det vitenskapelige grunnlaget suppleres med Rudolf Steiners bearbeidelse og videreutvikling av Goethes kunnskapsteori og vitenskapsimpuls: en kvalitativ og fenomenologisk orientert metode som også bringer kunstneriske elementer inn i kunnskaps- og forskningsprosessen.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- bli kjent med organiseringen av studiet og målsetningene som ligger til grunn
- få innsikt i studietekniske prinsipper
- få kunnskaper om grunnleggende sosialfaglige og (spesial) pedagogiske begreper og problemstillinger
- få kjennskap til ulike kunnskapssyn og vitenskapelige metoder
- få kjennskap til motiver fra Rudolf Steiners verk og hvordan disse er utviklet på ulike arbeidsområder

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne reflektere rundt ulike kunnskapssyn og den innflytelsen ideer utøver på praksisfeltet og på behandlingen av mennesker
- lære metoder og vise ferdigheter som fremmer ansvar for og ledelse av egen læring

- bli kjent med et repertoar av sanger, bevegelse og sosiale leker for å kunne videreføre og anvende aktivitetene i praksis
- mestre grunnleggende retningslinjer for fagskriving og bruk av elektronisk søkeverktøy, samt læringsplattform som hjelpemiddel i studiet

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- opparbeide trygghet, fortrolighet og forventning i forhold til studiet og arbeidet i studentgruppen
- ta ansvar for egen læring

Innhold

Teori

- Introduksjon til studiet, målsetning, oppbygning og arbeidsmåter.
- Det omsorgshistoriske og vitenskaplig-faglige grunnlaget for det sosialpedagogiske arbeidsfeltet.
- Innføring i kunnskapsteori og vitenskapelig metode, epistemologi og ontologi som grunnlag for forskning og handling.
- Rudolf Steiner – en kontekstuell - biografisk presentasjon.
- Presentasjon av ulike arbeidsområder som er inspirert av antroposofisk menneskekunnskap og arbeidsmetode.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Korsang, sosiale leker og øvelser. Studentene skal få kjennskap til et repertoar av sanger, bevegelsesleker og sosiale leker til bruk i sosialpedagogisk praksis.
- Observasjonsmetodikk og rapportskrivning som introduksjon til skriftlig oppgave.
- Innføring i fagskriving og bruk av søkeverktøy.
- Innføring i bruk av læringsplattform

Arbeidsformer

Forelesning, litteraturstudium med dokumentasjon, gruppearbeid for bearbeiding av lærestoff; lære å lære, kunstneriske øvelser, skriveøvelser, bruk av søkerverktøy og læringsplattform

Oppgaver og arbeidskrav

- Studenten skal beskrive sitt arbeidssted og arbeidssituasjon: rammebetingelser, målgruppe, organisering og rutiner, samt egne oppgaver i arbeidsfellesskapet.
- Studenten skal skrive et refleksjonsnotat over møtet med studiet sett i sammenheng med egne mål og forventninger.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, dokumentert lesing av litteratur til modulen, aktiv deltakelse i teoretisk og kunstnerisk undervisning, godkjente skriftlige innleveringer, bestått praksis.

Litteratur

- Aadland, Einar (2004): *Og eg ser på deg. Vitenskapsteori i helse og sosialfag*. Oslo: Tano Aschehoug, (270 sider).
- Brown, Erik og Anne Granberg (2004): *Hva er et menneske?* Kap. 3 og 6-10: ”Filosofiske syn på kunnskap og virkelighet”. Bergen: Fagbokforlaget, (90 sider).
- Edlund, Bente (2010): *Kulturøyer. Antroposofiske tiltak for mennesker med spesielle behov. 1924 – 1990. ”Rudolf Steiner og antroposofien”*. Oslo: Antropos, side 21 – 34, (14 sider).
- Halvorsen, Knut (2008): *Forskningsmetode for helse- og sosialfag*. Oslo: Cappelen Akademisk, side 9 – 40, (31 sider).
- Holdrege, Craig (2005): ”Doing Goethean Science”. I: *Janus Head*, Vol 8.1, 2005, (26 sider).
- Kirkebæk, Birgit og Eva Simonsen (2008): ”Handikaphistoriske temaer”. I: Befring, Edvard og Reidun Tangen (red.): *Spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen Akademisk, (15 sider).
- Mathisen, Arve (1997): ”Antroposofien i Steinerskolen” I: *Steinerskolen. Tidsskrift for skole, samfunn og kultur*, Nr. 3-4/1997, (15 sider).
- Skaftnesmo, Trond (2008): ”Hva er Goetheanisme?” I: *Steinerskolen. Tidsskrift for skole, samfunn og kultur*, Nr. 1/2008, (6 sider).
- Skaftnesmo, Trond (2000): *Frihetens biologi*. Oslo: Antropos, kap. 1: ”Organismeideen”, side 35- 45, (10 sider).

Til sammen 477 sider

Modul 1B

Antroposofisk menneskekunnskap

Innledning

En antroposofisk fundert sosialpedagogikk bygger på et holistisk perspektiv på mennesket. Sentralt står ideen om sjelens tre uttrykksformer: tanke, følelse og vilje og deres forankring i det fysiologiske. Til emnet hører også en vesensbeskrivelse av de fire eksistensplan: mineral, plante, dyr og menneske. Det legges opp til en fenomenologisk betraktningmåte. Studentene får erfaring med den type forskende holdning og de metoder som ligger til grunn for studiets profil og de antroposofiske arbeidsområdene.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha kunnskap og forståelse for ideer og begreper knyttet til antroposofisk menneskekunnskap som grunnlag for faglig metodikk og praksis
- kunne gjøre rede for ulike perspektiver på mennesket som biologisk, sjelelig og åndelig vesen
- utvikle forståelse for kunst som erkjennelses- og uttrykksform

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne anvende utvalgte antroposofisk ideer og begreper som redskap for forståelse av sentrale menneskelige fenomener og uttrykksformer
- kunne praktisere grunnleggende teknikker innenfor tredimensjonal forming (modellering)

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- vise evne til å ta i mot veiledning og aktivt ta ansvar for egen progresjon i utdanningen
- kunne møte det antroposofiske idégrunnlaget for studiet med en åpen, reflekterende og kritisk holdning
- vise vilje til å utforske muligheter og øve ferdigheter i ulike uttrykksmedier (her: tredimensjonal form)

Innhold

Teori

- Menneskets sjelelig-åndelige natur: tanke, følelse og vilje.
- De fire vesensledd og eksistensplan slik de kommer til uttrykk i stoff – liv – opplevelse – selvbevissthet.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Modellering, tredimensjonal form.

Arbeidsformer

Forelesning, dokumentert litteraturstudium, gruppearbeid, skriftlige oppgave, kunstneriske øvelser med dokumentasjon.

Oppgaver og arbeidskrav

- Skriftlig, litteraturbasert oppgave: Oppgitt emne innenfor antroposofisk menneskekunnskap.
- Dokumentasjon av kunstnerisk arbeid: Studenten skal dokumentere (tegne eller fotografere) ulike stadier i modelleringsarbeidet i modulen, og skriftlig gjøre rede for sin egen erfarings- og læringsprosess.

Evaluerings

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, dokumentert litteraturstudium, aktiv deltakelse i teoretisk og kunstnerisk undervisning, godkjent dokumentert kunstnerisk arbeid, godkjent skriftlig oppgave.

Litteratur

Bühler, Walther (1986): ”Menneskets dobbelte avstamning”. I: *Libra* 86/3 og 86/4 (25 sider).
Bühler, Walther (1998): *Legemet som instrument for sjelen*. Særtrykk (48 sider).

Leenderts, Torborg Aalen (2008): *Person og profesjon – om menneskesyn og livsverdier i offentlig omsorg*. Oslo: Universitetsforlaget, del 1, (70 sider).

Mathisen, Arve (2006): ”Tillit til kunst. Estetikk og estetiske fag i steinerskolen”. I: *Pedagogisk profil*, nr. 2, 2006. (10 sider).

Skaftnesmo, Trond (2000): *Frihetens biologi*. Oslo: Antropos, s. 153- 202 (50 sider).

Skagen, Kaj (2005): Innledning til den norske utgaven av Rudolf Steiners ”Teosofi”, (20 sider).

Steiner, Rudolf (2005): *Teosofi*. Oslo: Antropos, s.7-77 (70 sider).

Steinnes, Jenny (2004): ”Rudolf Steiner: Pedagogikk som kunstnerisk aktivitet.” I: Kjetil Steinsholt og Lars Løvlie (red.): *Pedagogikkens mange ansikter: pedagogikkens idéhistorie fra antikken til det postmoderne*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 392 – 406 (14 sider).

Tilsammen 307 sider

Modul 1C

Sansning og sanseerfaring

Fellesskap og individualitet i lys av kunst- og kulturhistorie

Innledning

Modulen har to delemner:

Sansing og sanseerfaring

I steinerpedagogisk teori vektlegges sansning og egenerfaring som avgjørende drivkrefter for utvikling og læring. En viktig oppgave for pedagogikken blir å legge til rette for reelle erfaringer som grunnlag for begrepsdannelse og forståelse. Gjennom Rudolf Steiners sansemodell, som foruten de vanlige sansemodaliteter også inkluderer kroppssansning og det man kan kalle sosial persepsjon, får studenten et redskap for utvikling og realisering av en sanse- og erfaringsbasert pedagogikk. Kunnskap om sansene er også viktig for å forstå hvordan forstyrrelser av sanseprosessene virker inn på menneskets utvikling og forhold til verden. Undervisningen tar utgangspunkt i en problematisering av forholdet mellom sansning og tolkning. I planen for emnet inngår også nyere forskning og teori.

Fellesskap og individualitet i lys av kunst- og kulturhistorie

Utviklingsbegrepet spiller en sentral rolle i antroposofien og steinerpedagogikken, både som meningsbærende struktur i det enkelte menneskets livsløp, og som redskap for forståelse av endringer i fellesskap og kulturer over tid. Dette gjenspeiler seg blant annet i steinerskolens læreplan. Antroposofien beskriver hvordan mennesket, ut fra en fellesskapsorientert kultur, etter hvert utvikler en øket selvbevissthet, og fellesskapets normer og verdier gradvis forankres i den enkeltes evne og vilje til etisk refleksjon. En gjennomgang av kunst- og kulturhistorie kan på en god måte belyse denne utviklingen. I studiet legges det samtidig et grunnlag for interesse og respekt for mangfoldet i kulturelle uttrykk og forståelse for kulturell egenart.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studentene skal

- ha kjennskap til grunnleggende kunnskapsteoretiske problemstillinger knyttet til forholdet mellom sansning og tolkning, erfart virkelighet og teori
- være fortrolig med Steiners sansemmodell og knytte denne til nyere persepsjonspsykologisk og sansemotorisk kunnskap
- ha kunnskap om sansestimulerende aktiviteter i pedagogisk og terapeutisk bruk
- ha kunnskaper om menneskets bevissthetsutvikling og selvforståelse slik det kommer til uttrykk i kultur- og kunsthistorie

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studentene skal

- kunne anvende kunnskap om sansning og persepsjonspsykologi for å kunne skape et godt og stimulerende miljø for barn, unge og voksne
- kunne legge til rette for sansestimulerende aktiviteter i pedagogisk og terapeutisk sammenheng
- kunne iakttå og reflektere over ulike kunstneriske og kulturelle uttrykk
- utvikle ferdigheter i kunstneriske teknikker innenfor maling og tegning

Personlig og sosial kompetanse

Studentene skal

- utvikle bevissthet og kvalitetssans i forhold til det fysiske, estetiske og sosiale miljø som vi tilbyr barn, unge og voksne som vi har omsorg for
- vise interesse, innlevelse og forståelse for ulike visuelle og kulturelle uttrykk

Innhold

Teori

- Kunnskapsteoretiske problemstillinger knyttet til forholdet mellom iakttakelse og tenkning (sansning og tolkning).
- Rudolf Steiners sansemmodell knyttet opp mot empirisk kunnskap innen sansefysiologi og persepsjonspsykologi.
- Kunsthistorie og kunstbetraktninger. Selvforståelse og bevissthetsutvikling i kunst- og kulturhistorisk perspektiv.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Enkle sanseeksperimenter og øvelser.
- Tegne- og maleøvelser over temaer og motiver hentet fra kunsthistorien.

Arbeidsformer

Forelesninger, dokumentert litteraturstudium, iakttakelsesøvelser, kunstbetraktninger, kunstneriske øvelser med dokumentasjon, skriftlige oppgaver .

Oppgaver og arbeidskrav

- Skriftlig, litteraturbasert oppgave med tema sansing og sanseerfaring.
- Refleksjonsnotat. Eget møte med det antroposofiske idégrunnlaget for studiet.
- Innlevering av billedlig og skriftlig dokumentasjon over arbeidet med kunsthistorie og maling/tegning.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, dokumentert litteraturstudium, aktiv deltakelse i teoretisk og kunstnerisk undervisning, godkjent dokumentert kunstnerisk arbeid, godkjent skriftlig oppgave og refleksjonsnotat.

Litteratur

Aeppli, Willi (2003): *Menneskets sanser, hvordan kan de pleies?* Oslo: Antropos, s. 9 – 44 (33 sider).

Berg, Anne og Karin Kippe (2006): *Småbarnas kroppslige verden. Sansemotorisk utvikling hos barn 0 – 3 år.* Oslo: SEBU forlag, kap. 1-3 (70 sider).

Berg, Anne (2008): ”Hele kroppen trengs for å lære”. I: Kibsgaard, Sonja (red.):

Grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen. Oslo: Universitetsforlaget.

König, Karl (1994): *Sanseudvikling og legemserfaring.* Galten: Nerthusforlaget (92 sider).

Neuschütz, Karin (red.): *Våra 12 sinnen.* Stockholm: Levande kunskap (55 sider).

Steiner, Rudolf (2007): *Almen menneskekunnskap.* Oslo: Antropos, s. 135 – 144 (11 sider).

Danbolt, Gunnar, Mabel Kjerschow (1996-1999): *Billedspor. Kunst og kulturhistorie*, Bind 1 og 2. Vollen: Tell (ca 200 sider).

Hegge, Hjalmar (1993): *Mennesket og naturen. Naturforståelsen gjennom tidene – med særlig henblikk på vår tids miljøkrise.* Oslo: Antropos, s. 13 – 78 (60 sider).

Waage, Peter Norman (2008): *Jeg. Individets kulturhistorie.* Oslo: Schibsted, s. 19 – 53 (34 sider).

Tilsammen: 578 sider

Hovedemne 2 Miljøarbeid

Innledning til hovedemne 2

I dette hovedemnet skal studentene tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som gjør dem i stand til å planlegge, tilrettelegge og realisere miljøfaglig arbeid av høy kvalitet. Ved miljøarbeid forstår vi en aktiv og planmessig tilrettelegging av relevante miljøaspekter, tilpasset ulike målgrupper. Studentene skal øves i å møte hverdagssituasjoner og utfordrende episoder i skole, fritidshjem, bolig eller andre arenaer, med oppmerksomhet, innsikt og respekt, og med evne til kommunikasjon og handling. Sentralt står kunnskaper om rammebetingelser og arbeidsmetoder innenfor miljøfaglig arbeid, der individets og fellesskapets interesser skal vektas mot hverandre. For å kunne bygge opp og opprettholde et støttende og stimulerende sosialt miljø til beste for den enkelte, er evne til å identifisere, reflektere og kommunisere faglige problemstillinger og etiske dilemmaer i det daglige miljøarbeidet avgjørende. Å kunne begrunne, evaluere og dokumentere faglige handlinger og valg som gjøres i det profesjonsmiljøet man inngår i, hører med i en sosialfaglig yrkesutøvelse.

Modul 2A

Handlinger og holdninger

Profesjonsetikk

Innledning

I første modul i hovedemne 2 presenteres faghistoriske og idémessige forutsetninger for dagens sosialpolitiske og spesialpedagogiske praksis, og på dette grunnlaget belyses overordnede faglig-etiske problemstillinger knyttet til miljøarbeid i dag. Som forberedelse til første praksisrelaterte oppgave, gis studentene innføring og øvelse i praksisobservasjon og dokumentasjon. Gjennom øvelse får studentene erfaring med eurytmi som individuelt uttryksmiddel og kunstnerisk og sosial aktivitet.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha kunnskap om faghistoriske og idémessige forutsetninger for dagens sosialpolitiske og skolepolitiske praksis, her inngår også de antroposofiske virksomhetenes situasjon
- ha kunnskap om rettigheter for funksjonshemmede
- ha innsikt i grunnleggende etiske prinsipper og særlige etiske problemstillinger knyttet til sosialfaglig yrkesutøvelse
- kunne identifisere elementer som bidrar til en respektfull kultur i omgang med mennesker – i holdninger, praksis og på organisasjonsnivå
- ha kjennskap til etiske og metodiske aspekter ved praksisobservasjon og praksisrapportering
- ha grunnleggende kunnskaper om eurytmi som kunstnerisk og pedagogisk verktøy

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne identifisere og drøfte faglige og menneskelige konsekvenser av sosialpolitiske rammebetingelser
- kunne reflektere og drøfte etiske problemstillinger i faget, både av prinsipiell og konkret art
- kunne vurdere etiske konsekvenser av egne handlinger og handlingsmønstre i det fagmiljøet man inngår i
- kunne observere, beskrive og rapportere praksissituasjoner og belyse disse ut fra teori
- kunne gjøre enkle eurytmiske øvelser under ledelse av fagperson

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- demonstrere evne til å reflektere over og modifisere egen atferd i asymmetriske relasjoner, det vil si handle på en slik måte at man ikke krenker andre menneskers grenser, integritet og verdighet
- utvikle etisk og profesjonell ansvarlighet i de faglige systemer og handlingsmønstre man inngår i

Innhold

Teori

- Innføring i sosialpedagogikk.
- Handikapphistorie etter 1945: fra filantropi og segregering til rettighetstenkning og integrering.
- FNs konvensjon om funksjonshemmedes rettigheter, etikk og verdigrunnlag for sosialt arbeid .
- Faglig-etiske dilemmaer: selvstendighet - avhengighet, paternalisme - medbestemmelse, fellesskap – privatliv, handikapproller og rollefattigdom, rutiner – uforutsigbarhet.
- Transform and empower: positive tilnæringsmetoder.
- Innføring i metodiske og etiske retningslinjer for observasjon, skriving av praksisrapporter og oppgaver.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Eurytmi.
- Transform and empower – sosiale øvelser og rollespill.
- Observasjon og dokumentasjonsøvelser.

Arbeidsformer

Forelesning, kunstneriske øvelser, gruppearbeid, rollespill, eksempler og aktiviteter som knytter teori til livssituasjoner.

Oppgaver og arbeidskrav

- Studenten skal beskrive en konkret og avgrenset problemstilling fra praksisfeltet som er egnet til å belyse og drøfte en etisk problemstilling gjennom bruk av faglitteratur.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, godkjent aktiv deltakelse i kunstneriske øvelser og gruppearbeid (inkludert selvevaluering og gruppeevaluering), godkjent praksis, skriftlig praksisoppgave basert på praksiserfaringer og litteratur, bestått praksis.

Litteratur

Barol, Beth (1996): "Positive Approaches: An overview". *Pennsylvania Journal on Positive Approaches, Vol 1/1* (4 sider).

Botnen Eide, Solveig & Skarstad, Bente (2008): *Etikk – til refleksjon og handling i sosialt arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk, kap 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9 (175 sider).

Edlund, Bente (2007): "Jean Marc Gaspard Itard og den ville fra Aveyron". I: Simonsen, Eva og Berit Johnsen (red.): *Utenfor regelen. Spesialpedagogikk i historisk perspektiv*. Oslo: Unipub (20 sider).

Edlund, Bente (2008): *Forpliktende idealisme under skiftende betingelser. Antroposofiske tiltak for utviklingshemmede. 1924 – 1990*. UiO.ISP: Avhandling PhD, kap. 4 og 12 (30 sider)².

Gjørund, Peik, Huseby, Roar (2005) *I fokus. Observasjonsarbeid i skolen* Oslo: Damm, s. 7 – 47 (40 sider).

Madsen, Bent (2006): *Sosialpedagogikk*. Oslo: Universitetsforlaget, kap. 1 – 4 (115 sider)

Steiner, Rudolf (1996): *Det helsepedagogiske kursus*. Odense: Jupiter, kap. 1, 2 (30 sider).

Wolfson, Julia (2009): *Transform and Empower*. Canberra: Turning Forward, s. 5 – 20, (15 sider).

FNs konvensjon for barns rettigheter (utdrag 20 sider).

Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (2009): Barne- og likestillingsdepartementet (35 sider).

Til sammen: 484 sider

Modul 2B

Miljøskapende arbeid

Bo- og levetilstand som kulturarena

Innledning

Å skape et utviklingsfremmende og tilpasset livsmiljø som ivaretar enkeltindividets og gruppens behov og muligheter har vært et mål for sosialpedagogisk arbeid på antroposofisk grunnlag. Med miljø forstås ulike arenaer som bolig eller levetilstand, skole og fritidshjem, kulturfellesskap eller arbeidsplass. En hensikt med denne modulen er å gi en praktisk og teoretisk innføring i sentrale temaer i det miljøfaglige arbeidet: En estetisk utforming av miljø og bolig, omtanke for livskvalitet og ernæring, struktur og livsrytme, sosialt samvær og

² Utgis i bokform i redigert utgave i løpet av 2010

kulturelle tiltak er vesentlige elementer. Sosialpedagogen må tilegne seg et repertoar av miljøskapende ferdigheter og metoder og utvikle forståelse for betydningen av et helhetlig omsorgsarbeid. Til den faglige kunnskapen hører også ulike analytiske perspektiver fra institusjonssosiologien.

Mål

Kunnskaper og forståelse

Studenten skal

- ha kunnskap om sosialpedagogiske kjerneverdier som fremmer et godt miljø
- ha kunnskaper og forståelse for betydningen av et helhetlig omsorgsarbeid sett i sammenheng med prinsipper for salutogenese og empowerment
- ha spesifikk kunnskap om ideer og metodegrunnlag for det sosialterapeutiske arbeidet i antroposofiske virksomheter
- ha kunnskap om ulike løsninger når det gjelder boformer, arbeid og kulturtilbud for mennesker med funksjonsnedsettelse
- ha kunnskap om institusjonshistorie og ulike analytiske og kritiske perspektiver på institusjonsvirksomhet

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne planlegge, tilrettelegge og lede miljøfaglig arbeid som gir god livskvalitet
- kunne anvende et bredt repertoar av miljøfaglige metoder av sosial, pedagogisk, kunstnerisk-kreativ og praktisk art
- kunne delta og bidra i faglig utviklingsarbeid
- redegjøre for mål og begrunne tilnæringsmåter og metoder i miljøarbeidet
- observere, evaluere og dokumentere praksisfenomener og erfaringslæring
- dokumentere og kvalitetssikre eget arbeid

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- utvikle bevissthet, sensitivitet og initiativ for å kunne skape en god sosial atmosfære og kultur der ulike individer kan utfolde seg og virke sammen

Innhold

Teori

- Sosialpedagogiske kjerneverdier.
- Institusjonshistorie og institusjonssosiologi.
- Innføring i prinsipper for salutogenese, resiliens og empowerment.
- Bo- og levefellesskap - ulike løsninger.
- Kultur- og miljøskapende aktiviteter.
- Planlegging, tilrettelegging, evaluering og dokumentasjon av miljøfaglig arbeid.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Sang og musikalske øvelser.
- Praktisk-kunstneriske aktiviteter knyttet til markeringer av høytid og årstider.

Arbeidsformer

Forelesning, dokumentert litteraturstudium, kunstneriske øvelser, ekskursjoner, praksisoppgave: dokumentert utviklingsprosjekt på egen arbeidsplass.

Oppgaver og arbeidskrav

Studenten skal planlegge, gjennomføre, dokumentere og evaluere et avgrenset sosialpedagogisk endrings- og utviklingsprosjekt i miljøet.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, godkjent litteraturstudium, godkjent aktiv deltakelse i kunstneriske øvelser og gruppearbeid, bestått praksisperiode.

Litteratur

Andersen, Erling, Ewa Schwenke (2001): *Prosjektarbeid. En veiledning for studenter*. Oslo: NKI-forlag, kap 1-5 (90 sider).

Antonovsky, A.: The salutogenetic model as a theory to guide health promotion. *Health Promotion International* 1996; 11: 11-18 (7 sider).

Duin, Veronika van (2000): *Homemaking as a social art – creating a home for body, soul and spirit*. London: Sophia Books (207sider).

Edlund, Bente (2008): *Forpliktende idealisme under skiftende betingelser. Antroposofiske tiltak for utviklingshemmede. 1924 – 1990*. UiO.ISP: Avhandling PhD, kap.13, 17, 18, 20 (116 sider).

Swinton, John (2002): “A space to listen: Meeting the spiritual needs of people with learning disabilities”. *Journal of Religion, Disability & Health, London, Vol. 6/4*, p. 95 – 98, (4 sider).

Tellnes, Gunnar: Salutogenese – hva er det? *Michael* 2007; 4:144-149, (5 sider).

Garsjø, Olav (2008): *Institusjonssosiologi. Perspektiver på helse- og omsorgsinstitusjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk, kap. 1, 2, 6, 7, 8, 10 (90 sider).

Garsjø, Olav (2008): *Institusjonen som hjem og arbeidsplass. Et arbeidstaker og brukerperspektiv*. Oslo: Gyldendal akademisk, kap. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 (160 sider).

Til sammen 680 sider

Modul 2C

Kommunikasjon og veiledning

Skrivekurs for bacheloroppgave

De to emnene i modul 2C redegjøres for hver for seg:

Kommunikasjon og veiledning

Innledning

Kommunikasjonsferdigheter er en av sosialpedagogikkens basiskompetanser. Relasjon, kommunikasjon og samspill er en forutsetning for all pedagogisk og sosial virksomhet som omfatter mennesker i ulike aldre, med ulike forutsetninger i ulike livssituasjoner, blant dem personer med omfattende funksjonshemninger, manglende talespråk og kommunikasjonsvansker. I sosialterapien må sosialpedagogen kunne bidra med samtale, råd og veiledning til brukere, til foreldre og pårørende, medarbeidere og studenter. I skolen vil oppgaven være sosialpedagogisk rådgiving rettet mot enkeltelevers personlige, sosiale og faglige situasjon. Ferdigheter i kommunikasjon, samtale- og veiledningsmetodikk, tilpasset de varierte yrkesoppgavene, må derfor utvikles under utdanningen.

Mål

Kunnskaper og forståelse

Studenten skal

- ha kunnskap om samspillsevne og dialogferdighet som grunnleggende menneskelige egenskaper
- ha kunnskap om og forståelse for prinsippene for støttende samtale og veiledning

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne kommunisere og samhandle med mennesker med ulike forutsetninger i ulike livssituasjoner
- ha grunnleggende ferdigheter i samtalemetodikk, tilpasset sosialpedagogens varierte yrkesoppgaver

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne møte mennesker med ulike forutsetninger i ulike livssituasjoner med åpenhet og åndsnærværelse, med evne til å kunne respondere og støtte

Innhold

Teori

- Kommunikasjonsutvikling i spedbarnsalder: Etterligning, samspill og dialog.
- Kommunikasjon og samhandling.
- Veiledning.

- Samtaler med barn
- Observasjon og nettverkskartlegging, etiske og faglig-praktiske aspekter.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Kommunikasjon og samarbeidsøvelser.

Arbeidsformer

Forelesninger, dokumentert litteraturstudium, kunstneriske øvelser, rollespill, oppgave knyttet til praksis.

Oppgaver og arbeidskrav

Studenten skal gjennomføre og dokumentere en samspills- og nettverkskartlegging av elev eller beboer. Diskutere og vurdere med støtte i faglitteratur, med tanke på eventuell endring og forslag til tiltak.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, godkjent aktiv deltakelse i kunstneriske øvelser og gruppearbeid, godkjent skriftlige oppgaver basert på praksiserfaringer og litteratur, bestått praksisperiode.

Litteratur

Eide, Hilde og Tom Hilde (2007): *Kommunikasjon i relasjoner. Samhandling, konfliktløsning, etikk*. Oslo: Gyldendal, kap 1, 2, 8, 9, 10, 14 (150 sider).

Retten til nødvendig rådgiving U-dir -2-2009 (5 sider).

Rye, Henning (2002): *Tidlig hjelp til bedre samspill*. Oslo: Gyldendal akademisk, kap. 1 – 3 (68 sider).

Kinge, Emilie (2006): *Barnesamtaler. Det anerkjennende samværet og samtalens betydning for barn med samspillsvansker*. Oslo: Gyldendal akademisk, s. 15 - 201 (186 sider).

Ulleberg, Inger (2007): *Kommunikasjon og veiledning*. Oslo: Universitetsforlaget. Del 2: Veiledning, s. 95 – 170 (75 sider).

Til sammen 484 sider

Skrivekurs for bacheloroppgave

Innledning

Gjennom rettledning og veiledet oppgaveskriving i løpet av studiet får studenten opplæring og øvelse i fagskriving i ulike formater. I modul 2C gis et særlig skrivekurs rettet mot bacheloroppgaven. Kurset følger studentens prosess fra valg av tema til problemformulering, og gir innføring og øvelse i prinsipper for akademisk skriving på bachelornivå. Studentens mentor på høyskolen vil fungere som veileder under arbeidet med bacheloroppgaven.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- være fortrolig med prinsipper for litteraturvalg og litteraturbruk knyttet til akademisk skriving
- kjenne retningslinjer for å disponere, presentere og drøfte et tema på bachelornivå

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- finne fram til et relevant tema for bacheloroppgaven og utarbeide en problemstilling
- beherske formelle regler for litteraturbruk og disponering av tema og tekst
- kunne belyse og drøfte en faglig problemstilling på grunnleggende akademisk nivå

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne ta i mot veiledning og gjøre bruk av andres råd
- utvikle skriveglede og kritisk vurderingsevne som grunnlag for god fagskriving

Innhold

Teori og øvelse

- Utvikling og formulering av problemstilling.
- Disponering og fremdrift i skrivearbeidet, bruk av veileder.
- Litteratursøk og litteraturvalg, formelle retningslinjer for referanser og litteraturliste.
- Andres tekst i egen tekst; referere, sitere, reflektere og diskutere.
- Språk og stil i fagtekst.

Arbeidsformer

Forelesninger, litteratur, ”skriveverksted” og bruk av responsgrupper, veiledet skriving.

Oppgaver og arbeidskrav

- Studenten skal utvikle en problemstilling og formulere tekstutkast i tråd med framdriften i kurset.
- Studenten skal lese og gi respons på medstudenters tekster.

Evaluerings

Godkjent tilstedeværelse, godkjent aktiv deltakelse i undervisning og gruppearbeid, godkjente innleveringer på ulike stadier i skriveprosessen.

Litteratur

Garsjø, Olav (2009): *Studiemetodikk og oppgaveskriving. Om mappeevaluering og veier til god eksamen*. Oslo: Cappelen akademisk (230 sider).

Widerberg, Karin (2004): *Oppgaveskriving. Veien til lystbetont skriving og gode rutiner*. Oslo: Universitetsforlaget (85 sider).

Til sammen 315 sider.

Modul 2D

Personlig kompetanse og forskning i eget arbeid

Innledning

Sosialpedagogens personlighet virker inn og spiller en aktiv rolle i ethvert møte med barn og ungdom eller voksne brukere. En oppgave i utdanningen er å gjøre oppmerksom på sammenhengen mellom personlighetsutvikling og yrkesoppgaver som sosialpedagog. Det er viktig å bli kjent med egne sterke og svake sider i sammenheng med det innholdet og de oppgaver som utdanningen og praksisfeltet som helhet tilbyr. Kravet til studentene må innbefatte utvikling av personlige egenskaper som dømmekraft, evne til empati, initiativ og ansvarsfølelse, og ikke minst beredskap og evne til selvrefleksjon og utvikling av den enkeltes personlighet. Gjennom kunstneriske øvelser, rollespill og demonstrasjoner vil vi bevisstgjøre og utvikle denne type handlingsevne hos studentene. Fra praksisfeltet anvender vi studentenes egne erfaringer med intuitivt vellykkede handlinger som arbeidsmateriale, analyserer og bearbeider disse og integrerer på denne måten de tre læreområdene teori, praksis og kunst.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha kunnskaper om og forståelse for egenutvikling og personlig kompetanse som en viktig del av profesjonaliteten
- ha grunnleggende forståelse for praksisstedets potensial som arena for læring og utvikling (problembasert læring)

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- forstå betydningen av og beherske strategier for personlig utvikling og endringsarbeid i yrket
- utvikle situasjonsbevissthet og evne til å opptre profesjonelt i uventede og uvante situasjoner
- kunne artikulere og analysere praksiserfaringer i samarbeid med andre
- kunne bruke praksiserfaringer på en bevisst og systematisk måte slik at det bidrar til kunnskapsproduksjon og faglig utvikling

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne kommunisere og samhandle på en god måte i forhold til elever, beboere, kolleger og pårørende
- kunne forholde seg profesjonelt til egne reaksjoner og følelser og vise evne til å regulere og lede disse i samhandling med andre
- utvikle en forskende og endringsvillig holdning til egen arbeidsprosess og det arbeidsfellesskapet man inngår i

Innhold

Teori

- Betydningen av personlig utvikling og personlig kompetanse i sosialt arbeid.
- Praksisfortelling og forskning i eget arbeid som strategi for utvikling og endring.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Utvalgte kunstneriske og kreative øvelser som strategi for å utvikle intuitiv handlingskompetanse.
- Transform and empower: Approaches and practical tools for the support of a self-directed life.

Arbeidsformer

Forelesninger, dokumentert litteraturstudium, kunstneriske øvelser, rollespill, gruppearbeid basert på praksiseksempler, skriftlig oppgave basert knyttet til praksis.

Oppgaver og arbeidskrav

- Studenten skal presentere og dokumentere et eksempel på en intuitivt vellykket handling fra egen praksis (til gruppearbeid).
- Skriftlig oppgave til tema personlig utvikling og kompetanse. Oppgaven skal baseres på egen praksis og knytte an til teorien i modulen.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt: Godkjent tilstedeværelse, godkjent aktiv deltakelse i kunstneriske øvelser og gruppearbeid (inkludert selvevaluering og gruppeevaluering), godkjent praksis, skriftlige oppgaver basert på praksiserfaringer og litteratur.

Litteratur

Holm, Petter (2004): "Refleksjon over eget arbeid". *Tidsskriftet Nerthus*, Danmark (4 sider).

Vries, Albert de (2004): *Cultivating experiential learning – Research in one's own practice. A summary*. Arnhem: Stichting Onderzoek je eigen werk, (6 sider).

Wolfson, Julia (2009): *Transform and Empower. Unit 4 – Class notes*. Canberra: Turning Forward (30 sider).

Skau, Greta M. (2005): *Gode fagfolk vokser*. Oslo: Cappelen (168 sider).

Fennefoss, Anne Tove og Kirsten Elisabeth Johansen (2004): *Praksisfortellinger. På vei til innsikt og forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget (111 sider).

Til sammen: 503 sider

Modul 2E

Oppvekstbetingelser: familie og fritid

Miljøarbeid i skolefritidsordning

Innledning

Ett av målene med studiet er å kvalifisere studentene for sosialpedagogiske oppgaver i steinerskolene. Et sentralt og viktig ansvarsområde i denne sammenheng er ledelse og drift av skolefritidsordning (SFO). De norske steinerskolene har alle fritidshjem³ knyttet til virksomheten, og ordningen har en lang tradisjon i miljøet. Skolefritidsordningen kan sees som en viktig samfunnsinstitusjon. Den er sentral i de oppvekstbetingelser vi tilbyr barn i dag, og dermed også ramme om aspekter ved selve barndommen. I kombinasjon med perspektiver fra den øvrige undervisningen i utdanningen, skal denne modulen tilføre studentene kunnskaper, holdninger og ferdigheter som gjør dem skikket til å gi småskolebarn en trygg og meningsfull fritid i forlengelsen av skoledagen. I modulen inngår psykologisk og kulturell kunnskap om barn i aldersgruppen 6 til 10 år og deres samspill med andre i lek og aktiviteter. Dagens skolefritidsordning er et resultat av endrede samfunnsforhold og sosiale strukturer som særlig har vokst frem de siste tiårene. Familiens situasjon i dagens samfunn belyses, og sosialpedagogens rolle som barns allierte i krysspresset mellom ulike sosiale krav og behov diskuteres. Til dette hører også et spørsmål om vektingen mellom styrte og frie aktiviteter. Skolefritidsordningen som en institusjon i overgangsfeltet mellom skole og hjem krever evne til kommunikasjon og samarbeid blant personalet. Voksnes samarbeid til barns beste er derfor et sentralt tema i modulen.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha kunnskap om samfunnsforhold som innvirker på familiens situasjon og barns oppvekstbetingelser i dag
- ha kunnskap om flerkulturelle barn og deres familier
- ha særlig psykologisk og pedagogisk kunnskap om barn i aldersgruppen 6 til 10 år
- ha særlig kunnskap om samspill og sosialisering blant barn i småskolealder, og knyttet til dette ulike former for lek og aktiviteter
- ha kunnskap om funksjonshemmede barn i skolefritidsordning
- ha kunnskap og forståelse for betydningen av god kommunikasjon og samarbeid mellom skole, hjem og skolefritidsordning
- ha kunnskaper om drift av skolefritidsordning: oppgaver, innhold og organisering
- ha kunnskap om det politiske, juridiske og formelle grunnlaget for drift av skolefritidsordning

³ I steinerskolene er den tidligere betegnelsen ”fritidshjem” fortsatt mye brukt, i tillegg til SFO” og ”skolefritidsordning”. En tredje formulering: ”aktivitetsskole” er innført i Oslo kommune. Vekslingen mellom bruk av betegnelsene ”fritidshjem” og ”skolefritidsordning” i studieplanen er bevisst valgt.

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne bruke kunnskap om samfunn, familie og oppvekstbetingelser for å forstå og støtte foreldre for å skape en god hverdag og en god barndom for sine barn
- ha evne til å kommunisere og samarbeide på en god måte med ulike voksne knyttet til det enkelte barn og barnegruppen
- kunne planlegge og organisere fritidshjem; skape oversiktlig og gode rutiner som trygg base for lek og aktiviteter blant barn
- kunne bruke psykologisk og pedagogisk kunnskap om barn for å kunne veilede og lede barnegrupper i dynamikken mellom utfoldelse og tilpasning
- beherske et utvalg av formings- og fritidsaktiviteter som er egnet for barn i småskolealder

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne vise innlevelse, forståelse og respekt for ulike individuelle og kulturelle uttrykk og verdsette og håndtere mangfold
- ha en utviklet situasjonsbevissthet og ansvarlighet for å kunne takle både forventede og uforutsette situasjoner i daglig arbeid i barnegruppen

Innhold

Teori

- Samfunnsforhold og oppvekstbetingelser: familie og fritid.
- Psykologisk og pedagogisk kunnskap om barn i aldersgruppen 6 til 10 år.
- Det flerkulturelle barnet.
- Det funksjonshemmede barnet i fritidshjem.
- Barn møter barn – samhandling, lek og sosialisering, samhandlingsvansker.
- Fritidshjem eller aktivitetsskole? Forholdet mellom frie og styrte aktiviteter.
- Voksnes samarbeid til barns beste.
- Skolefritidsordning og fritidsaktiviteter; oppgaver og muligheter, organisering og metoder, rammeforhold.
- Skolefritidsordningens politiske og juridiske grunnlag, retningslinjer og rammebetingelser for drift.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Utvalgte formings- og fritidsaktiviteter tilpasset aldersgruppen 6 til 10 år.

Arbeidsformer

Forelesninger, dokumentert litteraturstudium, gruppearbeid basert på praksiseksempler, intervju og observasjonsoppgave, skriftlige oppgaver basert på intervju og observasjon.

Oppgaver og arbeidskrav

- Studenten skal gjennomføre et intervju/samtale med et barn i grunnskolealder med tema knyttet til fritid og samvær med andre barn. Knytte dette til relevant faglitteratur.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, godkjent aktiv deltakelse i øvelser og gruppearbeid, godkjent skriftlig oppgave basert på intervju og faglitteratur.

Litteratur

Becher, Aslaug Andreassen (2006): *Flerstemmig mangfold. Samarbeid med minoritetsforeldre*. Bergen: Fagbokforlaget, kap. 1, 3, 6 (61 sider).

Bertheussen, Karl Andre (2008): *Håndbok i SFO-arbeid*. Oslo: GAN Aschehoug (109 sider).

Bergstrøm, Solveig M., Anne Lise Sandnes Voll (2002): *Mange voksne – felles barn. Samarbeid mellom barnehage, skole og skolefritidsordning*. Oslo: Høyskoleforlaget (86 sider).

Glaser, Vibeke, Jan Bølstad (2008) *Moderne oppvekst, nye tider, nye krav*. Oslo: Universitetsforlaget, kap. 1, 2, 4, 7, 8, 9 (111 sider).

Reidar Säfvenbom (red.) (2005): *Fritid og aktiviteter i moderne oppvekst. Grunnbok i aktivitetsfag*. Oslo: Universitetsforlaget, kap 1, 2, 4, (47 sider).

Tøssebro, Jan og Borgunn Ytterhus (red.) (2006): *Funksjonshemmete barn i skole og familie. Inkluderingsideal og hverdagspraksis*. Oslo: Gyldendal akademisk, kap 1, 3, 8 (73 sider).

Frønes, Ivar (2006): *De likeverdige. Om sosialisering og de jevnaldrenes betydning*. Gyldendal akademisk (utdrag 180 sider).

Til sammen 567 sider

Hovedemne 3 Psykologi og pedagogikk

Innledning til hovedemne 3

Grunnleggende psykologisk og pedagogisk kunnskap om utvikling, læring og sosialisering er kjernefag i utdanningen. Antroposofiske ideer og steinerpedagogiske metoder som redskap for forståelse og handling er utdanningens særlige profil. I dette hovedemnet vil det anlegges et komparativt perspektiv der steinerpedagogikken settes inn i en pedagogisk idéhistorisk og nyere utviklings- og læringsteoretisk kontekst. Gjennom en slik tilnærming kan steinerpedagogikkens egenart, muligheter og utfordringer bedre forstås og videreutvikles. Å kunne vurdere, reflektere og diskutere ulike teoretiske og faglige tilnærminger i forhold til hverandre, hører med til skoleringen for å bli en reflektert praktiker. Steinerpedagogikkens særlige vektlegging av kunstneriske og praktiske aktiviteter begrunnes og eksemplifiseres gjennom ulike øvelsesfag innenfor de enkelte modulene.

Modul 3A

Tradisjoner i utviklings- og læringsteori

Steinerpedagogiske perspektiver på utvikling og læring

Innledning

I denne modulen introduseres steinerpedagogikkens utviklings- og læringssyn gjennom en historisk-komparativ tilnærming.. Ulike teorier og kunnskaper om barns utvikling, læring og sosialisering blir deretter gjort rede for og belyst, og danner en forståelsesramme for fremstillingen av de steinerpedagogiske perspektivene. Teorien kompletteres og eksemplifiseres gjennom fokus på lek og bevegelse som middel for utfoldelse og som pedagogisk og sosialt verktøy.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha forskningsbasert kunnskap om barns utvikling i de første årene
- ha grunnleggende kunnskap om teoretiske hovedstrømninger innen utviklingspsykologi, pedagogikk og sosialiseringsteori
- ha god kunnskap om det teoretiske grunnlaget for steinerpedagogisk praksis
- ha en erfaringsbasert forståelse for lek og bevegelse som pedagogiske og sosiale virkemidler

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne reflektere, sammenligne og drøfte ulike syn på utvikling og læring
- kunne gjøre rede for, belyse og diskutere steinerpedagogikk i forhold til andre pedagogiske teorier og metoder
- beherske et avgrenset repertoar av sosiale og pedagogiske leker og bevegelsesøvelser

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- utvikle interesse, respekt og vurderingsevne i forhold til ulike faglige syn
- vise en reflektert holdning til eget pedagogisk ståsted i relasjon til andre teorier og metoder
- erfare trygghet og mestringsglede i lekende samspill med andre

Innhold

Teori

- Utvikling i småbarnsalder; samspill, språk, bevegelse og kognisjon.
- Tradisjoner i syn på utvikling, læring og sosialisering.
- Aktuelle teorier innenfor utviklings- og læringspsykologi.
- Steinerpedagogiske perspektiver på utvikling og læring.

Praktiske og kunstneriske øvelser

- Lek og bevegelse.

Arbeidsformer

Forelesninger, litteraturstudium med dokumentasjon, skriftlige og muntlige oppgaver, gruppearbeid, lek og bevegelsesøvelser.

Oppgaver og arbeidskrav

- Skriftlig oppgave: Læringsteori og steinerpedagogikk. Studenten skal gjøre rede for en valgt utviklings- eller læringsteoretisk tradisjon og drøfte denne opp mot steinerpedagogikkens syn på utvikling og læring.
- Studenten skal lage en mappe med tekster og beskrivelser av øvelsene i modulen.

Evaluerings

Vurderes bestått/ikke bestått på bakgrunn av tilstedeværelse og aktiv deltakelse i undervisning, godkjente oppgaver og arbeidskrav.

Litteratur

Bunkholdt, Vigdis (1998): *Små barn i vekst og utvikling*. Oslo: Tano Aschehoug, kap. 1 – 6, (80 sider).

En læreplan for steinerskolene 2007. Oversikt – steinerpedagogisk idé og praksis. Oslo: Steinerskoleforbundet, side 3 – 22 (19 sider).

Guldbrandsen, Liv Mette (red.) (2006): *Oppvekst og psykologisk utvikling*, kap. 1 – 8, kap 12 (250 sider).

Lievegoed, Bernard (2005): *Phases of Childhood. Growing in body, soul and spirit*. Edinburgh: Floris Books, (208 sider).

Myhre, Reidar (2000): *Grunnlinjer i pedagogikkens historie*, Oslo: Gyldendal, Kap. 2, 5, 6,7 (s. 95 – 110), 9, 10,11, (92 sider).

Steiner, Rudolf (2006): *Barnets oppdragelse*. Oslo: Antropos, (40 sider).

Til sammen 689 sider

Modul 3B

Steinerpedagogikk – idé og metode

Innledning

Steinerpedagogikken danner et idémessig grunnlag for det antroposofiske arbeidet med barn, unge og voksne med funksjonsvansker. Sosialpedagoger som skal virke i skolene må ha kunnskap om grunnleggende steinerpedagogiske ideer og arbeidsmåter. De må kunne gripe støttende inn i ulike pedagogiske situasjoner, og kunne følge opp pedagogiske planer på gruppe- eller individnivå. I fritidshjem skal sosialpedagogene kunne bidra med leksehjelp. Sosialpedagogene vil ha behov for pedagogisk kunnskap i tilknytning til voksenopplæring og generell veiledning og opplæring. Som eksempler på steinerpedagogiske arbeidsmåter introduseres studentene for pedagogisk-kunstneriske øvelser som benyttes i de lavere klassene.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha grunnleggende kunnskap om og forståelse for steinerpedagogiske ideer, læringsinnhold, metoder og praksis
- ha kunnskap om spesialpedagogisk bruk av steinerpedagogiske metoder
- kjenne til et utvalg pedagogisk-kunstneriske teknikker

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne gjøre rede for steinerpedagogikken, med vekt på sammenhengen mellom utviklingsideer, læringssyn, læringsinnhold og metodikk
- beherske et utvalg pedagogiske og kunstneriske teknikker som anvendes i steinerskolens grunnskole

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- utvikle et personlig forhold til steinerpedagogiske ideer og metoder

Innhold

Teori

- Grunnleggende steinerpedagogiske ideer og metoder.
- Innføring i steinerskolens læreplan.
- Steinerpedagogikk som spesialpedagogikk.

Praktiske og kunstneriske øvelser

Pedagogiske øvelser: formtegning og rytmiske øvelser.

Arbeidsformer

Forelesning, gruppearbeid, litteraturstudium med dokumentasjon, kunstnerisk-pedagogiske øvelser med dokumentasjon, skriftlig oppgave.

Oppgaver og arbeidskrav

- Skriftlig oppgave knyttet til steinerpedagogisk metodikk innenfor et utvalgt fagområde (1. – 4. klasse).
- Dokumenterte pedagogiske og kunstneriske øvelser.

Evaluering

Vurderes bestått/ikke bestått på bakgrunn av godkjent tilstedeværelse, aktiv deltakelse i gruppearbeid og kunstneriske fag, dokumentert lesing av litteratur til modulen, godkjente skriftlig oppgave, dokumenterte pedagogiske og kunstneriske arbeider.

Litteratur

En læreplan for steinerskolene 2007. Oversikt – steinerpedagogisk idé og praksis.

Grunnskolen. Oslo: Steinerskoleforbundet (ca 100 sider).

Langen, Gerda (2008): *Undervisning med Sandroe* (4 sider).

Steiner, Rudolf (1979): *Kunsten å undervise*. Oslo: Antropos (99 sider).

Weisser, Hanne (1999): *Undervisningskunst og kunstnerisk undervisning*. Oslo: Gyldendal (180 sider).

Til sammen 383 sider

Modul 3C

Utviklingsfaser i voksenlivet, roller og oppgaver

Innledning

Kunnskapen om utviklingsfaser hos barn og ungdom som var tema i modul 3A blir nå videreført til å omfatte hele livsløpet. Sosialpedagogen arbeider med alle aldersgrupper og må ha et godt kjennskap også til livsfaser i voksenlivet. I modulen presenteres blant andre en mulig modell for å organisere og tolke kontinuitet, sprang og faser i livet, basert på en antroposofisk forståelse. Et livsløpsperspektiv er viktig for å kunne forstå og ledsage mennesker med ulike funksjonsvansker i mestring av de forandringer og utfordringer som de møter gjennom livet – legemlig, sjelelig og åndelig. Til dette hører en forståelse for oppgaver, muligheter, eventuelle utfordringer og savn som kan være forbundet med forskjellige livsstadier. I modulen belyses foreldre-, familie og samfunnsroller fra ulike perspektiver.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studentene skal

- ha kunnskaper og forståelse for ulike livsfaser og muligheter og utfordringer knyttet til disse, særlig med henblikk på mennesker med funksjonsnedsettelse og deres pårørende

- ha innsikt og forståelse for ulike sosiale og samfunnsmessige oppgaver og roller, og de utfordringer mennesker med funksjonsnedsettelse opplever i forbindelse med disse
- ha innsikt i biografiarbeidets betydning og anvendelsesmuligheter i sosialterapien (arbeid med voksne med funksjonsnedsettelse)
- ha en forståelse for fortellingens anvendelsesmuligheter i pedagogisk og kulturell sammenheng

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne bruke kunnskap om livsfaser og sosiale roller for å støtte og hjelpe mennesker med funksjonsnedsettelser og deres pårørende
- kunne beherske grunnleggende narrative teknikker

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne vise innlevelse og forståelse i møte med mennesker i ulike overgangsfaser og utfordrende livssituasjoner
- kunne vise interesse, empati og tydelighet i samtale med mennesker som trenger støtte
- bli trygge på seg selv og lære å eksponere seg gjennom muntlig formidling

Innhold

Teori

- Utviklingsfaser i ungdomstid og voksenliv, muligheter og utfordringer knyttet til roller, oppgaver og modning. Ulike modeller for forståelse.
- Livsfaser, familie- og yrkesroller sett fra perspektivet til mennesker med funksjonsnedsettelse og deres pårørende.
- Livshistorier og funksjonshemming. ”Innenfraperspektiv” gjennom personlige narrativer.
- Biografiarbeid i sosialterapeutisk sammenheng (arbeid med voksne med funksjonsnedsettelse).

Kunstneriske og praktiske øvelser

- Fortellerøvelser med vekt på livshistorier.
- Rollespill og samtaleøvelser.

Arbeidsformer

Forelesninger, litteraturstudium med muntlig fremleggelse og skriftlig bearbeiding, fortellerøvelser, samtaleøvelser.

Oppgaver og arbeidskrav

- Muntlig og skriftlig oppgave: Studenten skal bearbeide en selvbiografisk fremstilling der funksjonshemming inngår som motiv (”innenfraperspektiv”)
- Planlegge, gjennomføre, evaluere og dokumentere et sosialt-kulturelt prosjekt

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse og aktiv deltakelse i undervisning og øvelser, dokumentert lesing av litteratur til modulen, godkjent skriftlig og muntlig oppgave, bestått praksisperiode.

Litteratur

Barol, Beth (2001): "Learning from a Person's Biography: An Introduction to the Biographical Timeline Process." I: *Positive Approaches*, 2001, Vol 3, No. 4 (10 sider).

Evans, Tordis D. (1997): "Utvikling i voksen alder." I: Nielsen, Geir H. og Kjell Raaheim (red): *En innføring i psykologi for universiteter og høyskoler*. Oslo: Cappelen Akademiske (17sider).

Nesheim Karen: (2007): *A Biography Conversation*. Ceste-Net Research Project (16 sider).

Sleigh, Julian (1993): *Livskriser – vendepunkter i livsløpet*. Oslo: Antropos (68 sider.).

Thorsen, Inger og Ingjerd Olstad (2005): *Livshistorier, livsløp og aldring. Samtaler med mennesker med utviklingshemning*. Oslo: Aldring og helse (209 sider).

Wais, Mathias (u.å.): *Biografiarbejde. Livsrådgivning – Den voksnes kriser og Udviklingsmuligheder*, s. 139 -180, (41 sider).

Valgfri biografi der funksjonshemning inngår som et motiv (selvbiografi eller foreldrebiografi), egen liste med anbefalt litteratur.

Til sammen 361 sider + biografi

Hovedemne 4 Funksjonsnedsettelse i individuelt og sosialt perspektiv

Innledning til hovedemne 4

Funksjonsnedsettelse i individuelt og sosialt perspektiv er tema for hovedemne 4.

Oppmerksomheten rettes mot barn, unge og voksne med sosiale og emosjonelle vansker⁴, lærevansker eller utviklingshemning, og deres livssituasjon. Målet er å gi kunnskap og innsikt som kan bidra til en best mulig hjelp, støtte og tilrettelegging for den enkelte.

Kunnskapsutviklingen i hovedemne 4 skjer i dialog med praksis gjennom ulike øvingsoppgaver, og knytter an til modul 2 der studentene får opplæring i miljøarbeid.

Modul 4A

Utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse

Innledning

I modul 4A hentes motiver fra innføringskurset 1A opp og utvikles videre.

Funksjonsnedsettelsens sosialt betingede dimensjon utdypes: normalitet og avvik i historisk perspektiv, handikappets kontekstuelle karakter, begrepsbruk og stigmatiseringsproblematikk klargjøres og drøftes. På denne bakgrunn behandles et utvalg aktuelle diagnoser knyttet til utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse. Fremstillingen baseres på kunnskap fra medisinsk, pedagogisk og sosialfaglig forskning, samt erfaringskunnskap og teori som kan bidra til en rikere forståelse. Til dette hører Rudolf Steiners forståelse av utviklingshemning som en inkarnasjonsproblematikk. Menneskets dypere individualitet er ikke rammet av hemningen i følge Steiner, men hindres i å realisere seg fordi de fysiske og psykiske redskapene ikke fungerer optimalt. Sosialpedagogen blir individualitetens allierte i arbeidet med å overvinne funksjonsnedsettelsens sosiale, psykiske og fysiske konsekvenser så langt det er mulig.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studentene skal

- ha kunnskap om de historiske og samfunnsmessige dimensjonene ved ulike handikappbegrep og diagnoser
- ha medisinsk-psykiatrisk, psykologisk-pedagogisk og sosial kunnskap om ulike tilstander knyttet til utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse
- ha innsikt i Rudolf Steiners særlige forståelse av handikapp som ligger til grunn for arbeidet i de antroposofiske virksomhetene
- ha innsikt i ulike behandlings- og opplæringsmetoder, både antroposofisk/steinerpedagogiske og andre
- ha erfaringsbasert kjennskap til de grunnleggende prinsipper for musikkterapi

⁴ Andre betegnelser som brukes om samme knippe fenomener selv om de har noe ulik betydning: Tilpasningsvansker, samhandlingsvansker, samspillsvansker, atferdsvansker, atferdsproblemer, sosio-emosjonelle vansker, psykososiale vansker. Valget betegnelsen sosiale og emosjonelle vansker i denne sammenheng har ingen sterk begrunnelse, også andre alternativer kunne ha vært benyttet.

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne forstå, reflektere og drøfte samspillet mellom funksjonshemningens ulike dimensjoner (eks. medisinsk, psykologisk, pedagogisk, sosial, eksistensiell)
- ha innsikt i ulike aspekter ved funksjonshemning som øker evnen til å iaktta, vurdere og treffe beslutninger på vegne av andre
- utvikle forståelse og ferdigheter i å anvende teori for å bedre og utvikle praksis
- kunne generere og forbedre kunnskap gjennom bevisstgjøring og refleksjon over praksis
- kunne verdsette og bruke musikk og sang i pedagogisk og sosial sammenheng

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- utvikle et syn på sammenhengen mellom individualitet og funksjonshemning som fremmer respekt og oppmerksomhet
- ha interesse og innsikt i den funksjonshemmede og dennes livssituasjon som basis for innlevelse, faglig-metodisk kreativitet og handlingskompetanse

Innhold

Teori

- Forståelse og behandling av mennesker med funksjonshemning i historisk perspektiv; diagnosenes konstruktivistiske dimensjon, kunnskapsutvikling og begrepsbruk.
- Funksjonshemning og sosial kontekst: Spørsmål om inkludering og utestengning, autonomi og avhengighet, nettverk og tilrettelegging, sosial rolle og rollefattigdom.
- Utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse; diagnoser og definisjoner, beskrivelser og behandling. Aktuelle syndromer og tilstander forbundet med utviklingshemning: Downs syndrom, Fragilt X, autistiske tilstander, sjeldne syndromer m.m.
- Tilleggshandikapp: Epilepsi, cerebral parese, psykiatriske følgetilstander.
- Motiver fra Rudolf Steiners kurs i helsepedagogikk (spesialpedagogikk): handikappforståelse, diagnostisk modell og konsekvenser for behandling.
- Tilrettelegging og behandling basert på kunnskap, innsikt og innlevelse i den funksjonshemmedes individuelle ressurser og behov.
- Observasjon og nettverkskartlegging, etiske og faglig-praktiske aspekter.

Praktiske og kunstneriske øvelser

- Sang, musikk og musikkterapi, grunnleggende musikkterapeutiske prinsipper.

Arbeidsformer

Forelesninger, dokumentert litteraturstudium, gruppearbeid, observasjonsøvelser, praksisoppgaver, skriftlig og muntlig fremstilling, ekskursjoner, musiske øvelser.

Oppgaver og arbeidskrav

- Studenten skal utarbeide en individuell plan på bakgrunn av observasjon og beskrivelse av en elev eller beboer (inkludert nettverk). Framstillingen skal utdypes og belyses ved hjelp av kunnskap og perspektiver hentet fra faglitteratur
- Studenten skal planlegge, gjennomføre og evaluere et begrenset trenings- eller opplæringstiltak for en elev/beboer.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Fremmøte og aktiv deltakelse i undervisning og øvelser, dokumentert lesing av litteratur, godkjente arbeidskrav og skriftlige oppgaver.

Litteratur

Dalen, Knut og Bernt Engelsen (2008): "Epilepsi". I: Gjørum, Bente og Bjørn Ellertsen: *Hjerne og atferd. Utviklingsforstyrrelser hos barn og ungdom i et nevrobiologisk perspektiv*. Oslo: Gyldendal akademisk (17 sider).

Edlund, Bente (2010): *Forpliktende idealisme under skiftende betingelser. Antroposofiske tiltak for utviklingshemmede 1924-1990*. Oslo: Antropos, kap 5 og 6 (40 sider)⁵.

Gjøsund, Peik og Roar Husby (2005): *I fokus: observasjonsarbeid i skolen*. Oslo: Damm, s. 66 - 133 (67 sider).

Killingmo, Tone (red.) (2008): "Gjør det så enkelt som mulig" - *Tipshefte om individuell plan*. Oslo: Helsedirektoratet (42 sider).

Kirkebæk, Birgit og Eva Simonsen (2008): "Handikaphistoriske temaer – utfordringer i dag". I: Befring, Edvard og Reidun Tangen (red.): *Spesialpedagogikk*. Oslo: Gyldendal akademisk (18 sider).

Martinsen, Harald og Jon Magne Tellevik (2008): "Autisme – en spesialpedagogisk utfordring". I: Befring, Edvard og Reidun Tangen (red.): *Spesialpedagogikk*. Oslo: Gyldendal akademisk (23 sider).

Rognhaug, Berit og Ulf Tore Gomnes (2008): "Utviklingshemning, mangfold i lærehemning". I: Befring, Edvard og Reidun Tangen (red.): *Spesialpedagogikk*. Oslo: Gyldendal akademisk (28 sider).

Steiner, Rudolf (1996): *Det helsepedagogiske kursus*. Odense: Jupiter, kap. 4 – 6 (43 sider).

Sætersdal, Barbro, Monica Dalen og Reidun Tangen (2008): "Foreldresamarbeid om opplæring av barn og unge med spesielle behov". I: Befring, Edvard og Reidun Tangen (red.): *Spesialpedagogikk*. Oslo: Gyldendal akademisk (27 sider).

Tøssebro, Jan og Borgunn Ytterhus (red.) (2006): *Funksjonshemmete barn i skole og familie: inkluderingsideal og hverdagspraksis*. Oslo: Gyldendal akademisk, kap. 1, 4,5,7 (87 sider).

Til sammen 408 sider

⁵ Utgis som bok i redigert utgave høsten 2010

Modul 4B

Sosiale og emosjonelle vansker, lærevansker

Innledning

Modulen vil i hovedsak rette seg mot arbeid med elever med spesielle behov i skole og fritidshjem, da særlig utfordringer knyttet til sosio-emosjonelle vansker (atferdsvansker). En forståelse av atferdsvansker som et samspill mellom individuelle og miljømessige faktorer legges til grunn. Undervisningen vil bygge på generell kunnskap om utviklingspsykologi, læringsteori og sosialpedagogiske problemstillinger (Hovedemne 2 og 3). Spørsmål om årsaker, diagnostisering, symptombeskrivelser, tolkning og tiltak behandles. Hovedfokus rettes mot skolen. Hvilke utfordringer og muligheter finnes innenfor det steinerpedagogiske fagfeltet? Det vil bli gitt innføring i spesialpedagogiske arbeidsmåter.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studentene skal

- ha grunnleggende kunnskap om psyko-sosiale vansker/atferdsvansker blant barn og unge, og kjenne til vanskenes mulige pedagogiske, familiære eller individuelle årsaker
- kjenne signaler og symptomer på omsorgssvikt og mishandling, samt plikter og prosedyrer i forhold til Lov om barnevernstjenester
- ha spesifikk kunnskap om ulike diagnoser som kan medføre atferds- eller samspillsvansker og lærevansker
- ha kunnskap om retten til tilpasset opplæring og spesialpedagogisk hjelp i følge opplæringsloven § 5-7, samt kjennskap til aktuelle offentlige hjelpeinstanser og prosedyrer
- ha kunnskap om ulike former for pedagogisk og sosial tilrettelegging og oppfølging av elever med psyko-sosiale vansker
- ha forståelse for sosialpedagogens rolle i samarbeidet mellom skole, hjem og offentlige hjelpeinstanser
- forstå betydningen av fysisk utfoldelse og uteaktiviteter for barn og unge, samt voksne med funksjonshemning

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne observere, vurdere og tolke problematferd for å sette inn nødvendige sosialpedagogiske tiltak på klasse- eller skolenivå, og/eller søke eksternt hjelp
- kunne omsette kunnskap i handling, tilrettelegge og gjennomføre sosiale endringstiltak, og følge opp sosialpedagogiske og spesialpedagogiske planer i praksis
- være i stand til å planlegge og lede ulike fysiske og sosiale uteaktiviteter

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- utvikle interesse, forståelse og empati overfor barn og unge med sosiale og emosjonelle vansker
- kunne vise ansvarsfølelse, samhandlingsevne og handlekraft i møte med barn og unge i utfordrende livssituasjoner
- bli trygge på seg selv som igangsettere og ledere av ulike fysiske og sosiale uteaktiviteter

Innhold

Teori

- Atferdsvansker knyttet til skolekultur og klassemiljø, klasseledelse og struktur, inkludering og utestengning, mobbing. Beskrivelse og tiltak.
- Problematferd som symptom: Barn i utsatte familier; omsorgssvikt og mishandling. Hva skal vi se etter og hva skal vi gjøre?
- Atferdsvansker knyttet til ulike diagnostiske tilstander: ADHD, Asperger og Tourettes syndrom. Symptombeskrivelse, forklaringsmodeller og mulige årsaker. Konsekvenser for sosialisering og læring, pedagogisk og sosial tilrettelegging.
- Barnevernslov og barnevernstiltak, samarbeid med familie og eksterne faginstanser.
- PP-tjeneste og andre utredningsinstanser, rettigheter i følge opplæringsloven, søknadsprosedyrer.
- Sosialpedagog- og støttelærerfunksjonen i samarbeidsfeltet mellom hovedlærer, foreldre og nettverk, interne og eksterne hjelpeinstanser.
- Sosialpedagogisk og spesialpedagogisk tilrettelegging.

Praktiske og kunstneriske øvelser

- Friluftaktiviteter og bevegelseslek.

Arbeidsformer

Forelesninger, litteraturstudium med dokumentasjon, observasjons- og praksisoppgaver, skriftlig og muntlig fremstilling, uteaktiviteter, bevegelseslek, ekskursjoner.

Oppgaver og arbeidskrav

Skriftlig oppgave som omhandler tema hjelpeinstanser, regelverk og tiltak for barn med spesielle behov, basert på et valgt kasus.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse og aktiv deltakelse i undervisning og øvelser, godkjente arbeidskrav, godkjent skriftlig oppgave og dokumentasjon.

Litteratur

- Befring, Edvard (2008): ”Problematferd. Sosiale og emosjonelle vansker”. I: Befring, Edvard og Reidun Tangen (red.): *Spesialpedagogikk*. Oslo: Gyldendal akademisk (20 sider).
- Gunnestad, Arve (2008): ”Resiliens som tilnærming i arbeid med barn som trenger særskilt hjelp”. I: Sjøvik, Palma (red.): *en barnehage for alle. Spesialpedagogikk i førskolelærerutdanningen*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 301 – 324 (23 sider).
- ”Det kommunale hjelpeapparatet”. I: Øyvind Kvello (red.): *Oppvekst: om barns og unges utvikling og oppvekstmiljø*. Oslo: Gyldendal akademisk (27 sider).
- Kari Killén (2008): ”Omsorgssvikt og barnemishandling”. I: Øyvind Kvello (red.): *Oppvekst: om barns og unges utvikling og oppvekstmiljø*. Oslo: Gyldendal akademisk (24 sider).
- Martinsen, Harald (2006): *Barn og ungdommer med Asperger syndrom*. Oslo: Gyldendal akademisk (utdrag ca 200 sider).
- Rønhovde, Lisbeth Iglum (2004): *Kan de ikke bare ta seg sammen. Om barn og unge med ADHD og Tourettes syndrom*. Oslo: Gyldendal akademisk, kap. 3,4,7 og 8. (107 sider).
- Steiner, Rudolf (1996): *Det helsepedagogiske kursuset*. Odense: Jupiter. Kap 4 og 5 (28 sider).
- Tangen, Reidun (2008): ”Retten til utdanning, tilpasset opplæring og spesialundervisning”. I: Befring, Edvard og Reidun Tangen (red.): *Spesialpedagogikk*. Oslo: Gyldendal akademisk (20 sider).
- Lov om barneverntjenester (barnevernloven)
- Lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (Opplæringslova), kapittel 1 og 5.
- Lov om private skolar med rett til statstilskot (Privatskolelova)

Til sammen 449 sider + lovverk

Modul 4C

Utviklingshemning – utfordringer og muligheter med vekt på ungdomstiden

Innledning

I denne modulen utvikles og utdypes motiver fra modulene 4A og 4B. Med basis i generell kunnskap om kommunikasjon og samspill (modul 2C) behandles kommunikasjons- og samhandlingsvansker knyttet til utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse. Dette er en viktig innfallsvinkel til forståelse og forebygging av utfordrende atferd som er en problemstilling i denne modulen. Tema utviklingshemning og ungdomstid utdypes. Å legge til rette for en stimulerende og meningsfylt ungdomstid for unge med utviklingshemning er et felles anliggende for steinerskolene og de sosialterapeutiske virksomhetene. Knyttet til temaet ungdomstid behandles ulike eksistensielle spørsmål av psykologisk og sosial art, blant annet seksualitet og partnerskap.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha kunnskap om kommunikasjon med mennesker med utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse

- ha spesifikk kunnskap om samhandlingsvansker knyttet til funksjonsnedsettelse
- ha kunnskap om forebygging og behandling av utfordrende atferd
- ha god kunnskap om Lov om sosiale tjenester, kapittel 4A. Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning.
- ha innsikt i individuelle og sosiale muligheter og utfordringer for unge med funksjonsnedsettelse
- ha kunnskap om temaet utviklingshemning, seksualitet og partnerskap

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- ha opparbeidet forståelse og ferdigheter i kommunikasjon med mennesker med kontaktforstyrrelser og/eller begrenset verbalspråk
- kunne identifisere og vurdere årsaker til utfordrende atferd av individuell og kontekstuell karakter
- kunne planlegge og gjennomføre endringer av rammebetingelser og samhandling/kommunikasjonsmønstre for å bedre vilkårene for mennesker med funksjonsnedsettelse som viser det vi kaller utfordrende atferd
- kunne veilede og støtte mennesker med funksjonshemninger i ulike livsfaser

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne leve seg inn i, kommunisere og samhandle med personer med ulike grader av forståelsesvansker og kommunikasjonsvansker
- vise vurderingsevne, sensitivitet og handlekraft i møte med utfordrende atferd

Innhold

Teori

- Kommunikasjon og samhandling, samspillutvikling og samspillvansker.
- Utfordrende atferd ved utviklingshemning og utviklingsforstyrrelse. Årsaker, forebygging og behandling.
- Lov om sosiale tjenester, kapittel 4A. Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning.
- Ungdom med funksjonshemning: identitet og tilhørighet, nettverk og fritid.
- Seksualitet og partnerskap.

Praktisk/kunstneriske øvelser

- Kommunikasjonsleker og internasjonal folkedans.

Arbeidsformer

Foresninger, litteraturstudium med dokumentasjon, gruppearbeid, observasjons- og praksisoppgaver, skriftlig og muntlig fremstilling, ekskursjoner,

Oppgaver og arbeidskrav

Skriftlig oppgave med selvvalgt problemstilling basert på praksiserfaring og litteratur

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, aktiv deltakelse i undervisning, godkjente arbeidskrav og oppgaver.

Litteratur

Lorentzen, Per (2003): *Fra tilskuer til deltaker. Samhandling og kommunikasjon med voksne utviklingshemmede*. Oslo: Universitetsforlaget (267 sider).

Tetzchner, Stephen von (2002): *Utfordrende atferd hos mennesker med lærehemming, betydningen av kommunikasjon, boforhold og tjenester*. Oslo: Gyldendal akademisk, (utdrag ca 200 sider).

Tidemand - Andersen, Caroline (2010): *Er jeg ungdom eller har jeg Downs syndrom? Erfaringer fra en samtalegruppe*. Bergen: Skauge forlag, del 1 (100 sider).

Zachariassen, Peter og Wenche Fjeld (2009): "Seksualitet – opplæring og veiledning". I: *Utviklingshemning og habilitering. Innspill til habiliteringsprosessen* (20 sider).

Lov om sosiale tjenester, kapittel 4A. Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning.

Til sammen ca 567 sider + lovverk

Hovedemne 5 Samfunnskunnskap, lovverk og rettigheter

Innledning

Det sosialpedagogiske arbeid er en samfunnsmessig betinget oppgave. Sosialpedagogen må derfor kunne utføre arbeidet i tråd med intensjonene i gjeldende lovverk på området. Samtidig skal sosialpedagogen iakttatte konsekvenser av de samfunnsmessige rammebetingelsene og bidra til å utvikle og forbedre disse til beste for brukere og hjelpetrequende grupper. Dette krever kunnskaper om velferdsstaten og sammenhengen mellom levekår, oppvekstbetingelser og ulike individuelle og sosiale problemer, og innsikt i grunnlaget for politiske beslutninger, oppgavefordeling, saksbehandling og brukerrettigheter. Den dobbelte oppgaven, mellom samfunn og bruker, mellom skiftende sosialpolitiske trender og egen moral, etikk og faglighet, setter sosialpedagogen i et krysspress som krever personlige egenskaper, kunnskap om funksjonshemmedes rettigheter og en sikker forståelse av profesjonens etiske retningslinjer og internasjonalt formulert faglighet.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha kunnskap om velferdsstatens utvikling og sammenhengen mellom samfunnsutvikling, levekår, oppvekstbetingelser, og individuelle og sosiale problemer
- ha kunnskaper om menneskerettigheter og relevante internasjonale konvensjoner
- kunne demonstrere grunnleggende kunnskap om den offentlige forvaltningens organisering og oppgavefordeling på kommunalt, regionalt og statlig nivå
- ha kunnskaper om Sosialtjenesteloven og Barnevernloven, frivillige og tvungne tiltak
- ha kjennskap til økonomiske tilskuddsordninger og forvaltning av brukernes midler
- kunne gjøre rede for andre relevante faggruppers terminologi og fagkompetanse

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne utøve yrket i samsvar med de lover, forskrifter og avtaler som regulerer helse- og sosialsektorens virkefelt
- kunne reflektere over og vurdere egen fagkompetanse og begrensninger og søke støtte fra andre fagområder der dette er relevant
- kunne bidra med fagkunnskap i prioriteringer og beslutningsprosesser på kommunalt, regionalt og statlig nivå

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne demonstrere evne til å takle krysspress og flertydige situasjoner på en konstruktiv måte over tid
- vise vilje og evne til å påta seg ansvar for forbedring av rammebetingelsene der dette er til beste for brukerne

- ha bevissthet om sitt ansvar for å ivareta brukernes interesser overfor myndigheter og beslutningstakere

Innhold

Teori

- Velferdsstaten og det samfunnsmessige oppdrag.
- FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Stats- og kommunalkunnskap, sosialpolitiske spørsmål.
- Relevant lovverk, forskrifter og avtaler som regulerer helse- og sosialsektorens virkefelt.
- Eksternt hjelpeapparat og samarbeid innenfor klientsystemet.
- Sosialpedagogikken i internasjonalt perspektiv.
- Utvalgte sosiologiske emner: levevilkår, kultur, verdier.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

- Samarbeidsøvelser og rollespill.

Oppgaver

Forberede og samle dokumentasjon til oppgaven i modul 6.

Arbeidsformer

Forelesninger, litteraturstudium med dokumentasjon (leselogg), gruppearbeid, kunstneriske øvelser.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, aktiv deltakelse i undervisning, godkjente arbeidskrav og oppgaver, samt bestått skriftlig, obligatorisk dagsprøve.

Litteratur

AIEJI (International Association of Social Educators) (2006): *En felles platform for sosialpædagoger i Europa*. Socialpædagogernes Landsforbund, København, (23 sider).

Barne- og likestillingsdepartementet (2009): *Konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*, (35 sider).

Ellingsen, K. E., Jacobsen, K. Nikolaysen, K. (red.) (2002): *Sett og forstått. Alternativ til tvang og makt i møte med utviklingshemmede*. Kap. 4 Menneskerettigheter og Psykisk utviklingshemmede. Gyldendal Norsk Forlag, s. 43 – 61, (18 sider).

Lovsamling for Helse - og sosialsektoren (2008-2009): Gyldendal Akademisk.

Ohnstad, Bente (2009): *Juss for helse- og sosialarbeidere*. Bergen: Fagbokforlaget, s. 113 – 310, (197 sider).

Rønning, Rolf (2006): *Vårt politiske Norge. En innføring i stats- og kommunalkunnskap*. Bergen: Fagbokforlaget, (327 sider).

Stamsø, M. A. (2005): *Velferdsstaten i endring. Norsk helse- og sosialpolitikk ved starten av et nytt århundre*. 2. utg. Gyldendal Akademisk, Kap. 1, 4, 5 og 8, (90 sider).

Til sammen ca. 700 sider.

Hovedemne 6 Samarbeid og ledelse

Innledning

Sosialpedagogisk arbeid blir i stor grad utført i samarbeid med andre: barn, unge og voksne, foreldre og slektninger, kolleger og andre fagfolk i hjelpeapparatet. Dette krever også evne til å kommunisere med mennesker med ulik kulturell, religiøs og etnisk bakgrunn. Arbeidet kan ofte være tverrfaglig og foregå i grupper og team hvor også konflikter og uenighet om mål, midler og metoder kan forekomme og må håndteres konstruktivt. Dette krever sosial kompetanse og innsikt i sosialpsykologiske prosesser og konflikthåndtering. En sosialpedagog vil også kunne få oppgaver knyttet til administrasjon og ledelse av arbeidssteder.

Grunnleggende kunnskaper om organisering og ledelse er derfor en viktig del av den samlede kompetansen. Antroposofiske institusjoner har en egen tradisjon basert på selvforvaltning. Behandling av erfaringer og problemstillinger hentet fra denne tradisjonen vil derfor ha en hovedvekt.

Mål

Kunnskaper og forståelse (Fagkompetanse)

Studenten skal

- ha grunnleggende kunnskaper om teorier, begreper og problemstillinger knyttet til organisasjon og ledelse
- ha kunnskap om ledelse av utviklings- og endringsprosesser
- ha kunnskap om ledelse og organisering av antroposofiske virksomheter, idégrunnlag og tradisjoner for samarbeid og ledelse, utfordringer og muligheter
- ha kunnskap om metoder for konflikthåndtering
- ha kunnskaper om gruppedynamikk og gruppeprosesser, samt ulike roller og rollefordelinger i sosialt samspill
- ha kunnskaper om selvforvaltning, beslutningsformer og kollegialt samarbeid
- ha kunnskap om administrasjon og dokumentasjon
- ha kjennskap til metoder for kvalitetsutvikling og kvalitetssikring

Kognitive og praktiske ferdigheter (Metodekompetanse)

Studenten skal

- kunne lede og være en aktiv støtte i gruppe- og samarbeidsprosesser
- kunne gjøre rede for sammenhengen mellom god ledelse og godt faglig arbeid
- kunne gjøre rede for viktige ledelsesfunksjoner og ansvar knyttet til disse
- ha grunnleggende ferdigheter i møteledelse
- kunne analysere og konstruktivt bidra til løsningen av problemsituasjoner og konflikter, på basis av erfaringskunnskaper og teori

Personlig og sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne demonstrere dialog- og samarbeidsevne
- kunne vurdere virkningen av egen atferd i gruppe- og samarbeids- prosesser

Innhold

Teori

- Sosialpsykologi, sosialøkologi og sosiale lovmessigheter.
- Samarbeid i grupper og teams.
- Grunnleggende kunnskaper om teorier, begreper og problemstillinger knyttet til organisasjon og ledelse av sosiale, pedagogiske og kulturelle virksomheter.
- Selvforvaltning, beslutningsformer og kollegialt samarbeid.
- Konfliktteori og konfliktløsning.
- Metoder for kvalitetsutvikling og kvalitetssikring.

Kunstneriske og praktiske øvelsesfag

Eurytmi med vekt på sosiale øvelser.

Oppgaver

Skriftlig oppgave med utgangspunkt i oppgaven fra modul 1A, der studenten har beskrevet sitt arbeidssted og arbeidssituasjon. Oppgaven utvides ved at studenten skal gjøre rede for institusjonens organisering og ledelse, samarbeidspartnere og nettverk, inkludert det internasjonale nettverket av sosialterapeutiske og steinerpedagogiske virksomheter.

Arbeidsformer

Forelesninger, rollespill, gruppearbeid, litteraturstudium med dokumentasjon (leselogg), kunstneriske øvelser.

Evaluering

For å bestå modulen må følgende kriterier være oppfylt:

Godkjent tilstedeværelse, dokumentert litteraturstudium, aktiv deltakelse i teoretisk og kunstnerisk undervisning, godkjent skriftlig oppgave, bestått praksisperiode.

Litteratur

Brodal, Hans, Leif Nilsson (1999): *Konflikter – hva vil de lære oss?* Oslo: Antropos, (87 sider).

Eide, H. og Eide, T. (2004) : *Kommunikasjon i praksis: relasjoner, samspill og etikk i sosialfaglig arbeid*. Oslo: Gyldendal. Kap. 16, (20 sider).

Fløistad, Guttorm: "Verdibasert ledelse: kultur, etikk og kommunikasjon". I: Skogstad, Anders og Einarsen, Ståle (red.) (2010): *Ledelse på godt og vondt*, Bergen: Fagbokforlaget, (22 sider).

Garsjø, Olav (2008): *Institusjonssosiologi, Perspektiver på helse og omsorgsinstitusjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk, kap. 15 og 16 (35 sider)

Glasø, Lars (2010): "Emosjoner i organisasjoner og ledelse". I: Skogstad, Anders og Einarsen, Ståle (red.) (2010): *Ledelse på godt og vondt*. Bergen: Fagbokforlaget, (24 sider).
Lauvås, Kirsti og Per Lauvås (2009): *Tverrfaglig samarbeid – perspektiv og strategi*. Oslo: Universitetsforlaget, side 9 – 127, (118 sider)
Spurkeland, Jan (2009): *Relasjonsledelse*. Oslo: Universitetsforlaget, (220 sider).
Steinerskolen. Tidsskrift for skole, samfunn og kultur (2010): "Ledelse og organisasjon". Temahefte, 1/ 2010, (ca 70 sider).

Til sammen: 596 sider

Plan for praksisopplæring

Praksisperiodene har et omfang på 20 uker. Periodene er fordelt over de fire studieårene på en slik måte at perspektivene på den sosialpedagogiske yrkesutøvelsen gradvis utvides. 8 av ukene er på eget arbeidssted og studentene skal ikke være en del av (gruppe)bemanningen i disse periodene. De resterende 12 ukene skal være ekstern praksis på minimum to andre arbeidssteder. Hvert studieår har et hovedtema med oppgaver knyttet til modulene. I praksisperiodene får studentene oppgaver der de øver observasjon, planlegging, gjennomføring, rapportering og evaluering av aktiviteter og tiltak. Den enkelte praksisperiode og praksisoppgave er tematisk knyttet til en spesifikk modul som gjennomgående ligger i forkant av praksisperioden, og her gis en introduksjon av oppgavens tematiske, metodiske og formelle aspekter.

Generelle mål for praksis

Studenten skal

- kunne planlegge, gjennomføre, evaluere og dokumentere miljøfaglige tiltak
- vise evne til kommunikasjon og samhandling med elever/beboere og kolleger
- ha en respektfull holdning og evne til etisk dømmekraft i omgang med elever/beboere og kolleger
- demonstrere initiativ og ansvarlighet
- kunne dokumentere, reflektere og vurdere praksis i lys av teori
- vise selvinnsikt og evne til å ta imot veiledning og kunne endre egen atferd

Praksisperioder – oversikt

Hovedtema		Tema	Modul – tilknytning	Sted	Omfang/ uker
1.studieår <i>Yrkesprofil og profesjonsetikk</i>	Høst	Sosialpedagogiske rammebetingelser og oppgaver	1 A	Eget arbeidssted	1
	Vår	Etisk problemstilling basert på et praksiseksempel	2 A	Ekstern praksis	3
2.studieår <i>Individuelle og sosiale tiltak</i>	Høst	Observasjon, individuell plan og tiltak	4 A	Ekstern praksis	3
	Vår	Endrings- og utviklingsarbeid	2 B	Ekstern praksis	4
3.studieår <i>Samhandling, kommunikasjon og nettverk</i>	Høst	Sosialt-kulturelt praksisprosjekt	3 C	Eget arbeidssted	5
	Vår	Kommunikasjon, relasjoner og nettverk	2 C	Ekstern praksis	2
4.studieår <i>Institusjon og samfunn</i>	Vår	Organisering, ledelse og eksternt samarbeid	6	Eget arbeidssted	2

1. studieår –**Hovedtema: Yrkesprofil og profesjonsetikk**

Mål for praksis i 1. studieår er at studenten får øve observasjon og beskrivelse av egen yrkesrolle, samt sosialpedagogiske rammebetingelser, oppgaver og verdier. Etisk refleksjon som grunnlag for egne handlinger og holdninger er en kjerneverdi i den faglige yrkesutøvelsen og studenten får øve seg på etiske problemstillinger i samspillet mellom teori og praksis.

Høst – 1 uke (praksis på eget arbeidssted)

Modul: 1A ”Idégrunnlag og metode” – Introduksjon til faget og studiet.

Tema: Sosialpedagogiske rammebetingelser og oppgaver.

Oppgave: Studenten skal beskrive sitt arbeidssted og arbeidssituasjon: rammebetingelser, målgruppe, organisering og rutiner, samt egne oppgaver i arbeidsfellesskapet.

Oppgavetype: Observasjon og beskrivelse, skriftlig oppgave, 4-5 sider.

Vår – 3 uker (ekstern praksis)

Modul: 2A ”Miljøarbeid” – Handlinger og holdninger. Profesjonsetikk.

Tema: Etiske problemstillinger basert på et praksiseksempel

Oppgave: Studenten skal beskrive en konkret problemstilling fra praksisfeltet som er egnet til å belyse og drøfte en etisk problemstilling gjennom bruk av faglitteratur.

Oppgavetype: Observasjon, beskrivelse, bruk av faglitteratur, refleksjon og drøfting.
Skriftlig oppgave 4 -5 sider.

2. studieår

Hovedtema: Individuelle og sosiale tiltak

Mål for praksis i 2. studieår er at studenten skal lære observasjon og planlegging og kunne gjennomføre opplærings- og utviklingstiltak på individuelt og sosialt nivå.

Høst – 3 uker (ekstern praksis)

Modul: 4A ”Funksjonsnedsettelse i individuelt og sosialt perspektiv”

Tema: Observasjon, individuell plan og tiltak.

Oppgave: a) Studenten skal utarbeide en individuell plan på bakgrunn av observasjon og beskrivelse av en elev eller beboer (inkludert nettverk). Framstillingen skal utdypes og belyses ved hjelp av kunnskap og perspektiver hentet fra faglitteratur.

b) Planlegge, gjennomføre og evaluere et trenings- eller opplæringstiltak for en elev/beboer.

Oppgavetype: Observasjon, planlegging og gjennomføring av trenings- og opplæringstiltak.
Avsluttende evaluering. Skriftlig plan og evalueringsrapport.

Vår – 4 uker (ekstern praksis)

Modul: 2B ”Miljøarbeid” – Miljøskapende arbeid. Bo- og levetilstand som kulturarena.

Tema: Endrings- og utviklingsarbeid.

Oppgave: Planlegge, gjennomføre, dokumentere og evaluere et sosialpedagogisk endrings- og utviklingsprosjekt i miljøet.

Oppgavetype: Skriftlig plan og prosjektrapport, 5-6 sider

3. studieår

Hovedtema: Samhandling, kommunikasjon og nettverk

Mål for praksis i 3. studieår er at studenten skal få erfaring med å samhandle med kolleger og elever/beboere i gjennomføring av et sosialt-kunstnerisk prosjekt. Studenten skal være aktiv i planlegging og ta ansvar for gjennomføringen. Studenten skal opparbeide ferdigheter i nettverksobservasjon som grunnlag for tilrettelegging av sosiale tiltak.

Høst – 5 uker (på eget arbeidssted)

Modul: 3C *"Pedagogikk og psykologi"* - *Utvikling i voksenlivet, roller og oppgaver.*

Tema: Sosialt-kulturelt praksisprosjekt

Oppgaver: Planlegge, gjennomføre, evaluere og dokumentere et sosialt-kulturelt prosjekt

Oppgavetype: Skriftlig prosjektrapport, 8-10 sider.

Vår – 2 uker (ekstern praksis)

Modul: 2C *"Miljøarbeid"* – Kommunikasjon og veiledning.

Tema: Kommunikasjon, relasjoner og nettverk.

Oppgave: Gjennomføre og dokumentere en samspills- og nettverkskartlegging av elev eller beboer. Diskutere og vurdere med støtte i faglitteratur, med tanke på eventuell endring og forslag til tiltak.

Oppgavetype: Observasjon og kartlegging, bruk av faglitteratur. Skriftlig oppgave, 5-6 sider

4. studieår

Hovedtema: Institusjon og samfunn

Mål for praksis 4. studieår er at studenten gjennom en studie av sin egen arbeidsplass skal danne seg en oversikt over institusjonens organisering og ledelse, samarbeidspartnere og nettverk, inkludert det internasjonale nettverket av sosialterapeutiske og steinerpedagogiske virksomheter.

Vår – 2 uker (på eget arbeidssted)

Modul: 6 ”Samarbeid og ledelse”

Tema: Organisering, ledelse og eksternt samarbeid.

Oppgave: Skriftlig oppgave med utgangspunkt i besvarelsen fra modul 1A, der studenten har beskrevet sitt arbeidssted og arbeidssituasjon. Oppgaven utvides ved å gjøre rede for over institusjonens organisering og ledelse, samarbeidspartnere og nettverk, inkludert det internasjonale nettverket av sosialterapeutiske og steinerpedagogiske virksomheter.

Oppgavetype: Innhenting av informasjon gjennom intervju og innsamling av styringsdokumenter, skriftlig besvarelse, 6 – 8 sider.

Evaluering av praksis

I praksisperioden får studenten tilbakemelding og veiledning fra praksisveileder både uformelt og avtalt formelt. Veiledningen er knyttet til de generelle målene for praksis, så vel som oppgavene og læringsmålene for den enkelte praksisperiode. Etter hver periode foretar praksisveileder en vurdering av studentens innsats. Denne gis i en samtale med studenten og nedfelles på et eget skjema utarbeidet av høyskolen. Skjema undertegnes av praksisveileder og studenten sørger for at det blir oversendt til mentor på høyskolen, som på grunnlag av praksisveileders vurdering og studentens skriftlige praksisarbeid vurderer praksis som bestått/ikke bestått.

Vurderingsområder

Praksisveileder skal i sin rapport vurdere studenten ut fra følgende momenter som er basert på de overordnede målene for praksis:

- Planlegging og gjennomføring av miljøfaglige handlinger og tiltak i lys av generelle mål for praksis og mål for den aktuelle praksisperiode
- Evne til kommunikasjon og samhandling med elever/beboere og kolleger
- Etisk holdning og dømmekraft
- Initiativ og ansvarlighet i arbeidet og gjennomføring av oppgaver
- Evne til å ta imot veiledning og endre egen atferd

Vurderes av mentor:

- Studentens evne til å dokumentere, reflektere og vurdere praksis i lys av teori

På bakgrunn av praksisveileders tilbakemelding, samt studentens praksisrapport/oppgavebesvarelse vurderer mentor praksis til bestått/ ikke bestått.

For at praksisperioden skal kunne vurderes som bestått må studenten dokumenterer gode evner og god innsikt innenfor hver av de seks vurderingsområdene.